

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Bára Němečková

Odvolání v civilním procesu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Silvia Kubešová, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 28.6.2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Poděbradech dne 28.6.2016

Bára Němečková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí diplomové práce JUDr. Silvii Kubešové, Ph.D. za cenné rady a připomínky, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

Obsah

1	Úvod	7
2	Historický vývoj opravných prostředků v civilním procesu.....	9
2.1	Historický vývoj do vzniku Československa	9
2.2	Historický vývoj po r. 1918	10
3	Opravné prostředky	11
3.1	Opravné prostředky v řízeních sporných	12
3.2	Opravné prostředky v řízeních nesporných.....	13
4	Opravné systémy	16
4.1	Apelační opravný systém	16
4.2	Kasační opravný systém.....	17
4.3	Revizní opravný systém	18
5	Obecná charakteristika odvolání	18
6	Přípustnost odvolání	20
6.1	Objektivní podmínky přípustnosti odvolání.....	20
6.2	Subjektivní podmínky přípustnosti odvolání	28
7	Náležitosti odvolání.....	30
7.1	Odvolací důvody	31
7.2	Odvolací návrh	35
8	Účinky odvolání.....	36
8.1	Suspenzivní účinek odvolání.....	36
8.2	Devolutivní účinek odvolání	38
9	Řízení o odvolání.....	39
9.1	Soud první instance v odvolacím řízení	40
9.1.1	Odmítnutí odvolání	40
9.1.2	Odstranění vad v podání odvolání	42
9.1.3	Další úkony soudu prvního stupně.....	43
9.2	Odvolací soud.....	44
9.2.1	Jednání u odvolacího soudu	44
9.2.2	Rozsah odvolání a přezkumná činnost odvolacího soudu	46
9.2.3	Dokazování v odvolacím řízení	47
9.3	Rozhodnutí o odvolání	49
9.3.1	Odmítnutí odvolání	50
9.3.2	Potvrzení rozhodnutí soudu prvního stupně	51
9.3.3	Změna napadeného rozhodnutí	51
9.3.4	Zrušení rozhodnutí	52
9.4	Náklady odvolacího řízení	54
10	Nemožnost odvolání v tzv. bagatelních věcech.....	55
10.1	Bagatelní spory zahajované formulářovou žalobou	59
11	Závěr	62

1 Úvod

Existence opravného řízení v civilním procesu, v jakémkoliv procesu vůbec, je velmi důležitá, neboť nikdy nelze vyloučit možnost pochybení při rozhodovacím postupu soudu. Svou roli, a to podstatnou, zde totiž sehrává lidský faktor a to jak na straně soudu, tak na straně účastníků řízení. Civilní proces nebo rozhodnutí, které je jeho výsledkem, se může v důsledku právních nebo skutkových vad ukázat nesprávným, a právě v takových případech přichází na řadu možnost takové vadné rozhodnutí v opravném řízení napravit. Vždyť cílem celého soudního procesu je učinit rozhodnutí spravedlivé a věcně správné, jehož dosažení nastolí nejen mezi účastníky právní jistotu, ale i v očích veřejnosti, která bude taková rozhodnutí považovat za legitimní a zároveň bude k justici přistupovat s důvěrou.

V českém právním řádu nalezneme opravných prostředků hned několik druhů, kdy každý má svá specifika, která je při jeho užití nutné respektovat. Tato diplomová práce se zaměřuje na použití odvolání, jako nejčastěji užívaného opravného prostředku a jeho právní úpravu v civilním procesu, především v civilním řízení sporném.

Většina občanskoprávních řízení má povahu právě řízení sporného, soud má tak za úkol rozhodnout spor mezi dvěma stranami s rozdílnými zájmy, přičemž vítězem sporu může být vždy jen jeden. Strana sporu, která nezvítězí, mívá tak často subjektivní pocit, že rozhodnutí nebylo správné a případ nebyl objektivně dobře posouzen. I z tohoto důvodu je zde ponechána možnost takovému účastníku, aby podal opravný prostředek, který zajistí přezkum rozhodnutí soudu první instance. Přezkoumání správnosti soudního rozhodnutí je v zájmu jak jednotlivců, tak i v zájmu veřejném, neboť cílem soudního řízení je rozhodnutí věcně správné a spravedlivé.¹ Zajištění spravedlivého rozhodnutí je žádoucí i z podstaty demokratického právního státu.²

¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 419

² HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 18

Jinak se ovšem postupuje v případě, že dojde k chybě v písemném vyhotovení rozhodnutí. Jedná se například o zkomolení jména účastníků nebo písemné chyby v uvedení rozhodných skutečností. Takové vady mají zcela jistě jiný význam, než vady výše uvedené, a proto oprava administrativních nesprávností probíhá v jiném režimu, než jaký zákon stanoví pro vady skutkové. V takových případech zároveň není na místě, aby účastníci řízení podávali opravné prostředky z důvodu písemných pochybení a právní moc a vykonatelnost rozhodnutí se tak neustále odkládala. Soud administrativní chyby odstraní vydáním opravného usnesení k již vydanému rozhodnutí.

Základním právním předpisem upravujícím civilní proces je zákon č. 99/1963, Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále i jen „OSŘ“). Tento zákon byl již mnohokrát novelizován, k poslední velké změně došlo v souvislosti s rekodifikací občanského práva a vydáním nového občanského zákoníku. Z občanského soudního řádu bylo do zvláštního zákona vyčleněno civilní řízení nesporné, došlo k úpravě terminologie a v souladu s novým občanským zákoníkem byly novelizovány i další právní předpisy, týkající se mimo jiné i civilního řízení.

Má diplomová práce je členěna do několika kapitol sestávající se z tematických podkapitol. Na počátek práce byl vložen historický vývoj opravných prostředků v civilním procesu, neboť mám za to, že s rozbořením odvolání v civilním procesu toto úzce souvisí, s ohledem na dnešní právní úpravu, která je výsledkem právě historického rozvoje procesualistiky na našem území. Další kapitoly se již zabývají platnou právní úpravou odvolání v českém právním řádu, od vymezení jeho pojmu, přes podmínky jeho přípustnosti, náležitosti, účinky a průběh řízení odvolacího.

Na tomto místě bych chtěla upozornit na desátou kapitolu mé práce, kterou jsem záměrně z důvodu jejího významu pro tuto diplomovou práci zařadila až na závěr, věnující se řešení praktického dopadu právní úpravy na veřejnost, a to konkrétně problematice nemožnosti podat odvolání v tzv. bagatelních věcech, a to jak obecně, tak v souvislosti s podáním formulářové žaloby a náhradou nákladů řízení v takové věci. V této kapitole se zabývám dopady zavedení finanční hranice pro bagatelní věci ve světle aktuální judikatury, neboť jsem toho názoru, že platná právní úprava tohoto

institutu možná není tím nejvhodnějším a spravedlivým řešením, což se snažím naznačit, aby má práce nebyla pouhým rozbořem teorie.

Východiskem pro mou práci byla převážně platná právní úprava, její komentáře, učebnice, odborné články a další zdroje. Důležitým zdrojem pro mě byla také bohatá judikatura, která je výsledkem aplikace práva na konkrétní případy a bez které by výklad o úpravě odvolání v civilním procesu byl neúplný. Přínosným zdrojem mi jistě bylo i dvojí absolvování letní praxe u Okresního soudu v Nymburce a mé pracovní zkušenosti z advokátní kanceláře.

2 Historický vývoj opravných prostředků v civilním procesu

2.1 Historický vývoj do vzniku Československa

Pro lepší pochopení a porozumění současného stavu českého civilního procesu je nutné podívat se i do jeho vývoje v průběhu času, a to zejména od konce 19. století. Od této doby totiž dochází k rozvoji moderního civilního procesu, jeho odlišení od hmotného práva a hlavně k rozvoji zásad, které ovládají civilní řízení dodnes.

Dlouhá léta byl český civilní proces ovlivňován civilním procesem rakouským. První kodifikací civilního procesního práva, která platila souběžně v obou těchto zemích habsburské monarchie, byl všeobecný soudní řád (*Allgemeine Gerichtsordnung*), vydaný císařem Josefem II. roku 1781.³ Tento soudní řád je však některými teoretiky dnes považován za poněkud opožděnou kodifikaci plynoucí ze snah Marie Terezie a Josefa II., neboť touto dobou se již v sousedních a dalších zemích začaly prosazovat vývojové tendence k modernímu civilnímu procesu. Základními rysy procesu probíhajícího dle všeobecného soudního řádu jsou neveřejnost, písemnost, vázané hodnocení důkazů a zdlouhavost. Soudce zde neměl příliš silné postavení, neboť to byly právě procesní strany, kdo ovládal průběh řízení. Je jasné, že takové pojetí nemohlo potřebám společnosti dlouho sloužit.

³ LAVICKÝ, P. a kol. *Moderní civilní proces*. 1. Vydání, Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 11

Dne 1.8.1895 byl tak přijat rakouský civilní řád soudní, který již stál na základních zásadách moderního civilního procesu jako jsou ústnost, veřejnost, volné hodnocení důkazů, rychlost projednání a hospodárnost. I nadále však byla omezena zásada projednací a naopak role soudce byla výrazně posílena, mimo jiné z důvodu, že civilní řízení soudní neslouží jenom individuálním zájmům těch, jejichž pře je rozhodována, ale směřuje k zachování právního a tím i společenského míru. Takové pojetí se proto označuje jako sociální koncepce civilního procesu.⁴ Toto pojetí zaznamenalo nečekaný úspěch, dokonce ovlivnilo i německý civilní soudní řád, který byl po jeho vzoru několikrát novelizován. V době pádu Habsburské monarchie se tak česko – rakouský civilní proces nacházel na světové úrovni.

2.2 Historický vývoj po r. 1918

Po rozpadu Rakouska – Uherska byl recepční normou na území českých zemí, Moravy a Slezska občanský soudní řád z roku 1895 recipován, spolu s dalšími procesními předpisy. V souvislosti se snahou o sjednocení právní úpravy pro území celého Československa bylo přistoupeno k pracím na novém civilním kodexu, které dospěly do stadia vládního návrhu v roce 1937. Vzhledem k nadcházejícím politickým událostem však nebyl tento návrh vůbec projednán a ke změně došlo až roku 1950, kdy byl vydán nový občanský soudní řád.

Tento procesní předpis však znamenal výrazný odklon od předchozího procesního práva. Některé instituty, charakteristické pro moderní pojetí civilního procesu byly odstraněny a dále došlo ke sjednocení řízení, tedy v zájmu zjednodušení nebyl rozlišován proces sporný a nesporný.⁵ Vedoucí zásadou procesního práva se stala zásada materiální pravdy, došlo k posílení role soudce a hlavně prokurátora.⁶ Zásada materiální pravdy dokonce pronikla až do Ústavy z roku 1960.

⁴ LAVICKÝ, P. a kol. *Moderní civilní proces*. 1. Vydání, Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, str. 14

⁵ Viz důvodová zpráva k OSŘ z roku 1950: „osnova odstraňuje tuto zbytečnou složitost tím, že nerozeznává sporné a nesporné řízení“

⁶ Viz zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví

Občanský soudní řád z roku 1950 byl v zápětí nahrazen novým procesním předpisem z roku 1963, nicméně obsahově byl téměř shodný se svým předchůdcem. Stalo se tak hlavně z důvodu, že Československo již nadále nebylo lidově demokratickou republikou, nýbrž státem socialistickým a musela být přijata nová legislativa.

Ačkoliv posledně zmiňovaný občanský soudní řád prošel od dob komunistických velkým množstvím novelizací, „přežil“ i změnu politického uspořádání po roce 1989 stále zůstává účinným procesním předpisem České republiky. K hodnocení současného stavu civilního procesu se vyjadřuje i Dvořák⁷, který tvrdí, že *výsledkem vývoje je současný stav, kdy v občanském soudním řádu teprve pod nánosy často nepřehledného formalistického balastu nalézáme základy tradičních institutů, mnohdy však pouze mezerovitě upravených či nadále (de)formovaných, případně stojících v rozporu s jinými částmi právní úpravy... Jde v ní pouze o dostatečně včasné spojení bodů ‚žaloba‘ a ‚rozsudek‘ bez hlubšího zřetele k tomu, že kvalita rozhodnutí ve věci samé stojí a padá teprve s jejím řádným projednáním.*⁸

O vývoji sporného a nesporného řízení v poslední době a jeho právní úpravy bude pojednáno níže.

3 Opravné prostředky

Opravné prostředky jsou instituty procesního práva dávající účastníkům možnost iniciovat (zahájit) opravné řízení. Právo rozlišuje opravné prostředky řádné a mimořádné. Řádný opravný prostředek je takový, kterým se napadá rozhodnutí, jenž doposud nenabylo právní moci. Naproti tomu mimořádným opravným prostředkem se napadá rozhodnutí, které již právní moci nabylo.⁹ Odvolání řadíme mezi řádné opravné

⁷ JUDr. Bohumil Dvořák, Ph.D., LL.M.

⁸ Dvořák, B. Úloha soudce a dalších osob v civilním řízení soudním. In Lavický P. (ed.) *Současnost perspektivy českého civilního procesu*. Brno: MU, 2014, str. 16

⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 420

prostředky, neboť musí být podáno ve lhůtě, která účastníkovi plyne od doručení nepravomocného rozhodnutí.

Podle ust. § 6 OSŘ „soud v řízení postupuje předvídatelně a v součinnosti s účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly podle míry jejich účasti spolehlivě zjištěny. Ustanovení tohoto zákona musí být vykládána a používána tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání.“ Základní zásadou civilního procesu, která je uvedena v základních ustanoveních OSŘ, je předvídatelnost rozhodnutí soudu a právní jistota vůbec. Mimořádné opravné prostředky představují průlom této zásady, a proto na jejich použití klade zákon vyšší požadavky. Mezi tyto patří dovolání, žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost.

Možnost užití opravných prostředků je v civilním procesu nezbytná a zajišťuje tak kontrolu soudních rozhodnutí uvnitř soudní soustavy a s tím spojenou nezávislost soudu. Fáze opravného řízení by však měla na řadu přicházet zcela výjimečně, neboť rozhodnutí soudů by měla být bezvadná, věcně i formálně správná, již v prvním stupni rozhodování. Jen taková rozhodnutí mohou být přijímána účastníky i veřejností jako autoritativní a přesvědčivé akty, při jejich vydávání byly dodrženy všechny zákonné postupy a zásady, mezi které patří zejména právo na spravedlivý proces.¹⁰

3.1 Opravné prostředky v řízeních sporných

Právní úprava civilního procesu sporného je základním stavebním kamenem civilního soudního řízení, neboť převážná část sporů, které se před českými soudy řeší, je právě řízením sporným, a proto i právní úprava opravných prostředků je podrobnější. Rozdíl mezi řádnými a mimořádnými opravnými prostředky je vysvětlen v předchozí kapitole, na tomto místě je třeba dodat, že k řádným opravným prostředkům se vedle odvolání řadí odpor, k mimořádným poté žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost a dovolání.

¹⁰ Hlava pátá, Právo na soudní a jinou právní ochranu, ú.z. č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

3.2 Opravné prostředky v řízeních nesporných

Základem civilního soudního procesu je bezesporu proces sporný, nicméně s rozvojem právní vědy a státu se od minulého století rozšiřuje civilní pravomoc soudů, a to tak, že zákony svěřují soudům čím dál tím větší okruh věcí, které soudy projednávají a rozhodují o nich, a to i v případech, kdy nejde o spor o právo. Dle názoru teoretiků bývá jako důvod pro tento trend uváděna snaha zákonodárce vnášet do některých soudních řízení ochranu veřejného (společenského) zájmu, často spojenou s ochranou slabších subjektů (např. nezletilých dětí).¹¹ Takový druh civilního procesu má charakter procesu nesporného, neboť nejde o spor o právo a od sporného procesu se liší v mnoha dalších aspektech.

Základy pro odlišení sporného a nesporného řízení můžeme nalézt již v zákoně č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného, který byl zrušen následně vydaným civilním řádem soudním č. 142/1950 Sb. Občanský soudní řád č. 99/1963 Sb., který je platný a účinný dodnes, byť s mnoha novelizacemi, byl od počátku založen na principu jednotného řízení, ačkoliv se zde projevovaly i některé zvláštnosti právě řízení nesporných.

Až novelizace z 90. let minulého století začaly přinášet a zdůrazňovat odlišnosti výše řečených odlišných druhů civilního procesu, resp. nalézacího řízení. Až spolu s velkou rekodifikací českého občanského práva, která je účinná od 1.1.2014 vešel v účinnost i zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále i jen „ZŘS“). Tento zákon upravuje řízení nesporné povahy, které bylo tímto zákonem a souvisejícím provádějícím zákonem č. 293/2013 Sb., novelizující OSŘ, z původní úpravy vyňato a vloženo do samostatného zákona. Dle Winterové tak zákonodárce učinil první krok k budoucí koncepci civilního procesu, a to k opětovně oddělené úpravě sporného civilního řízení a nesporného civilního řízení, jako tomu bylo do r. 1950.

¹¹ WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Vysokoškolská učebnice. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 355

Zákon o zvláštních řízeních soudních je spolu s občanským soudním řádem ve vztahu subsidiarity, jak uvádí ust. § 1 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních, které říká, že *nestanoví-li tento zákon jinak, použije se občanský soudní řád*. Po přečtení odst. 3 citovaného ustanovení lze však odvodit, že se jedná o jakousi zesílenou subsidiaritu, kdy ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních se užití vedle občanského soudního řádu, nevyplývá-li z povahy jednotlivých ustanovení jinak. Zákon o zvláštních řízeních soudních představuje tedy *lex specialis* k občanskému soudnímu řádu. Z důvodu relativně minimalistické koncepce ZŘS je nutné při jakémkoliv řízení, které se vede podle ZŘS, oba předpisy aplikovat vedle sebe, tedy v jejich vzájemné souvislosti.¹² V praxi to tedy znamená, že se OSŘ užití podřídně tam, kde chybí speciální úprava, neboť obecná část zákona o zvláštních řízeních soudních má pouze 30 paragrafů, v nichž se zákonodárce soustředil na ta ustanovení, která jsou pro nesporná řízení společná (byť výjimky z nich se ve zvláštní části též vyskytují) a která je zároveň oddělují od řízení sporného.¹³

K vymezení vztahu OSŘ a ZŘS se vyjadřuje i důvodová zpráva k ZŘS, podle které je v ust. § 1 odst. 2 ZŘS upravena obecná subsidiarita a v odstavci následujícím tzv. zbytková subsidiarita.¹⁴ Příkladem aplikace obecné subsidiarity, která představuje základní vztah obecného a speciálního právního předpisu, je užití úpravy obecné místní příslušnost, neboť ZŘS upravuje vlastní pravidlo pro založení obecné místní příslušnosti. Příkladem již zmíněné zbytkové subsidiarity může být užití ust. § 28 odst. 2 ZŘS, které upravuje vázanost odvolacího soudu rozsahem podaného odvolání. Toto ustanovení je aplikovatelné současně s ust. § 212 OSŘ, které obsahuje tutéž

¹² ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ, J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 19

¹³ WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Vysokoškolská učebnice. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 357

¹⁴ ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ, J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 19

problematiku a obecně jej lze užít i na řízení vedené podle ZŘS.¹⁵ K tomuto pojetí se přiklání i Havlíček.¹⁶

Zásadním rozdílem v rozhodování je ten, že v nesporném nalézacím řízení se ve věci samé rozhoduje usnesením. Dle ust. § 25 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních *soud rozhoduje ve věci samé usnesením, nestanoví-li zákon jinak*. Z tohoto ustanovení vyplývá, že rozsudkem soud rozhoduje pouze v případech, kdy to zákon výslovně stanoví. Na užití opravných prostředků se v převážné většině aplikují ustanovení čtvrté části OSŘ, neboť ustanovení o opravných prostředcích obsahuje tento zákon poskrovnu.

Ust. § 28 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních však obsahuje zásadní odchylku od řízení sporného, a tou je princip plné apelace. Na rozdíl od odvolacího řízení sporného, kde je dán zákaz novot, je v tomto druhu řízení dle tohoto ustanovení možné uvádět nové skutečnosti a důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, a odvolací soud k nim přihlédne. Dle odst. 2 tohoto ustanovení dále platí, že pro řízení, která mohou být zahájena i bez návrhu, odvolací soud není vázán mezemi, ve kterých se odvolatel domáhá přezkoumání rozhodnutí. Odvolací soud tak může provést přezkum rozhodnutí soudu prvního stupně v celém rozsahu, tj. i nad jeho vymezení odvolatelem. V odst. 3 je pak uvedena další významná odlišnost od nalézacího řízení sporného, a to ta, že rozhodnutí lze přezkoumat i tehdy, pokud nebyl v odvolání ani přes výzvu odvolací důvod uplatněn. Uvedené zásady je nutné zohlednit i při posuzování přípustnosti odvolání, neboť na objektivní i subjektivní přípustnost odvolání jsou ve většině nesporných řízení aplikována ustanovení OSŘ. Speciální úprava odvolacího řízení je obsažena v jednotlivých roztržštěných ustanoveních zvláštní části zákona o zvláštních řízeních soudních, např. ust. § 394 až 397 upravující odlišnosti odvolacího řízení u řízení ve statusových věcech manželských.

¹⁵ ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ, J. a kol. Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 20

¹⁶ HAVLÍČEK, K. a kol. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015. str. 24

4 Opravné systémy

Opravné systémy, nebo také principy opravného řízení, představují obecné vymezení zásad, které jsou základním stavebním kamenem opravného řízení a řídí celý průběh odvolacího řízení. Opravné systémy se liší především v rozsahu přezkumné činnosti soudu vyšší instance, rozsahu práv a povinností účastníka, který o přezkum rozhodnutí žádá a nakonec i ve způsobu rozhodování opravného soudu.¹⁷ V civilním procesu rozlišujeme apelační, kasační a revizní opravný systém.

4.1 Apelační opravný systém

Apelační opravný systém je právě tím systémem, na kterém je založena právní úprava odvolání, a to konkrétně na principu neúplné apelace. Ta na rozdíl od úplné apelace neumožňuje odvolacímu soudu přihlídnout k novým důkazům a skutečnostem, to jsou tzv. novoty nebo nova, které nebyly předloženy při projednání soudem prvního stupně. Neúplná apelace je tak vlastně vyjádřením zásady koncentrace řízení před soudem prvního stupně. Účastníci řízení proto musí být při vedení sporu velmi pozorní, neboť opomenutí předložit jakýkoliv důkaz může znamenat ztrátu procesu.

Princip apelace umožňuje přezkum jak skutkových, tak právních vad a soud druhého stupně může původní rozhodnutí změnit, potvrdit nebo výjimečně zrušit. Systém úplné apelace je v České republice užíván při vedení nesporných řízení, viz výše. Systém neúplné apelace byl do právního řádu zaveden velkou novelou občanského soudního řádu, provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. Tato novela posunula rozhodovací praxi odvolacích soudů k systému neúplné apelace s posílením kasace.¹⁸ Tato změna byla judikována rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 24.3.1999, vydaný pod sp. zn. 21 Cdo 1901/98, ve kterém uvádí, že „*je-li ke správnému rozhodnutí o věci samé zapotřebí podstatných (pro rozhodnutí zásadně významných) skutkových zjištění, která neučinil soud prvního stupně, popř. která tento soud učinil, ale vzhledem*

¹⁷ WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Vysokoškolská učebnice. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 501

¹⁸ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 19

k nesprávnému právnímu názoru, který zaujal, na nich své rozhodnutí nezaložil, nejsou podmínky ani pro potvrzení, ani pro změnu rozhodnutí soudu prvního stupně; odvolací soud proto rozhodnutí zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení.“

Příčinou této změny byla neschopnost dovolacího soudu vyřizovat velký počet dovolání, neboť dovolací soud byl procesními předpisy brán spíše jako soud třetího stupně. Část rozhodovací praxe tak byla přenesena na odvolací soudy a ty byly nuceny se rychle této změně přizpůsobit. Nutno podotknout, že tato reforma rozhodovacího procesu nebyla příliš podařená, neboť odvolací soudy začaly být symbolem přílišného formalismu, který má jen málo společného se snahou o rychlé a spravedlivé rozhodování.

Kasační princip tak musel být oslaben, a to novelou OSŘ č. 59/2005 Sb. účinnou od 1.4.2005, kdy došlo k návratu k apelaci.¹⁹ Toto judikoval ve svém nálezu ze dne 11.1.2005 i Ústavní soud, vydaném pod sp. zn. Pl.ÚS 37/03, kde konstatoval, že *„ke zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně smí odvolací soud přistoupit, nemůže-li sám rozhodnutí změnit nebo potvrdit; avšak až v nejzazším případě, kdy vady nemůže zhojit sám.“*

Ve vývoji procesního práva sporného tak došlo k návratu k zásadě neúplné apelace. Její význam v praxi je takový, že odvolací soud má povinnost dokazování zopakovat pokud hodnocení důkazů je odlišné od jejich hodnocení před soudem prvního stupně. Tím dochází i k naplnění zásady předvídatelnosti soudního rozhodnutí.²⁰

4.2 Kasační opravný systém

Na principu kasačním, nebo také zrušovacím, je vybudována právní úprava dovolání. I v tomto systému platí zákaz novot, kasační soud je ovšem oprávněn

¹⁹ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 19

²⁰ Viz nálezn ÚS ze dne 13.6.2006, sp. zn. I. ÚS 287/15: *„Ústavní soud proto dovozuje, že Městský soud v Praze tím, že potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 z jiného důvodu, než byl důvod zamítnutí žaloby soudem prvostupňovým - aniž před vydáním potvrzujícího rozsudku seznámil účastníky řízení se svým právním názorem odlišným od právního názoru Obvodního soudu pro Prahu 7 a neumožnil jim se k němu vyjádřit - vydal tzv. rozhodnutí překvapivé. To vedlo k porušení stěžovatelova práva na spravedlivý proces zakotveného v ustanovení čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny.“*

přezkoumat napadené rozhodnutí pouze po stránce právní a nikoli po stránce skutkové.²¹ Výsledkem dovolacího řízení může být pouze potvrzení nebo úplně zrušení napadeného rozhodnutí, dovolací soud není oprávněn měnit původní rozhodnutí.

4.3 Revizní opravný systém

Princip revizní v současné právní úpravě České republiky nenalezneme. Obecně se rysy tohoto principu podobají kasačnímu opravnému systému, nicméně revizní soud je oprávněn napadené rozhodnutí v jednom případě i zrušit, a to pokud soud nižšího stupně správně zjistil skutkový stav, ale nesprávně ho právně posoudil. Revizní soud tak v tomto případě vychází ze skutkového stavu zjištěného soudem nižší instance.²²

5 Obecná charakteristika odvolání

Odvolání je, jak bylo již řečeno výše, jediný řádný opravný prostředek, který mají účastníci řízení podle české právní úpravy možnost použít (s výjimkou případů, kdy musí podat odpor jako řádný opravný prostředek proti platebnímu či směnečnému platebnímu rozkazu). Lze na něj nahlížet jako na univerzální opravný prostředek, neboť je použitelný jak proti nepravomocnému rozsudku, proti většině usnesení a také proti výrokům o náhradě nákladů řízení v platebních rozkazech (resp. směnečných a šekových rozkazech). Z tohoto důvodu je také v České republice nejhojněji využíváno jako možnost k přezkumu rozhodnutí soudu prvního stupně. Odvolání je také vyjádřením principu dvojinstančnosti řízení. V případech přímo zákonem vymezených, nelze odvolání podat, ani proti rozsudku či usnesení.²³ Jedná se převážně o případy vymezené v § 202 OSŘ, například usnesení, jímž se upravuje řízení, kterým byl schválen mír, a další. Jedná se především o případy, u kterých není žádoucí, aby účastník podával odvolání a docházelo tak k průtahům v řízení.

²¹ WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Vysokoškolská učebnice. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 502

²² WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Vysokoškolská učebnice. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, str. 503

²³ Ust. § 157 odst. 4 OSŘ „V odůvodnění rozsudku, proti němuž není odvolání přípustné nebo proti němuž se účastníci odvolání vzdali (§ 207 odst. 1), soud uvede pouze předmět řízení, závěr o skutkovém stavu a stručné právní posouzení věci.“

V České republice probíhá odvolací řízení v režimu apelace, přezkum napadeného rozhodnutí je prováděn jak po stránce skutkové, tak právní. Vyjma nesporných řízení je v právní úpravě zakotven princip neúplné apelace, neboť účastníci v odvolacím řízení již nemohou předkládat soudu druhého stupně nové důkazy a skutečnosti, které nebyly označeny v řízení před soudem prvního stupně. Tyto se nazývají nova nebo novoty. Takový přístup je vyjádřením zásady koncentrace řízení, jejímž obsahem je právě fakt, že účastníci mohou předkládat rozhodné skutečnosti a důkazy na podporu svých tvrzení pouze do skončení přípravného jednání, a pokud se nekonalo, do skončení prvního jednání ve věci.²⁴ Účastníci musí být poučeni již v předvolání k prvnímu jednání o následcích nesplnění povinnosti tvrzení. Cílem této zásady je urychlit projednávání civilních soudních sporů a zefektivnit jejich vyřešení.

Princip neúplné apelace byl do právní úpravy zakotven novelou OSŘ č. 30/2000 Sb., která je účinná od 1.1.2001. Dle Bureše je systém neúplné apelace, na kterém je vybudována úprava odvolacího řízení ve věcech sporných, ze své podstaty principem koncentrace řízení. Za předpokladu, že účastník podal přípustné a včasné odvolání, nastala koncentrace řízení ke dni, kdy rozhodl soud prvního stupně; poté již odvolatel nemohl uvádět nové skutečnosti a důkazy. Tento zákaz novot v odvolacím řízení byl prolomen jen několika výjimkami stanovenými v ustanovení § 205a OSŘ.²⁵

Zásada koncentrace s sebou přináší i jistá rizika. Z obavy z opomenutí uplatnění nějaké skutečnosti či důkazu, pak účastníci často přestanou rozlišovat mezi relevantními důkazy a těmi nevýznamnými a uplatní vše, o čem si myslí, že by mohlo být v průběhu řízení nějak důležité. Tím však dochází opět k prodlužování kauzy, neboť soudce je zavalen důkazy, které musí roztřídit, aby mohl ve věci vůbec učinit nějaký další

²⁴ Ust. § 118b odst. 1 OSŘ „*Ve věcech, v nichž byla provedena příprava jednání podle § 114c, mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení přípravného jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která jim byla poskytnuta k doplnění tvrzení o skutečnostech významných pro věc, k podání návrhů na provedení důkazů nebo ke splnění dalších procesních povinností (§ 114c odst. 4). Pokud nebyla provedena příprava jednání podle § 114c, mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení prvního jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která byla účastníkům poskytnuta k doplnění tvrzení o skutečnostech významných pro věc, k podání návrhů na provedení důkazů nebo ke splnění dalších procesních povinností.*“

²⁵ BUREŠ, J. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie: články*. 12/2009, str. 27-32

procesní krok. Tato situace vede i účastníky k tomu, aby žádali o prodloužení lhůty po skončení přípravního či prvního jednání k doložení dalších důkazů. S tím souvisí i opakující se odročování prvního jednání, které se tak může rozvolnit až do několika dalších na sebe navazujících jednání. O tom, že by předseda senátu měl připravit jednání tak, aby bylo možné věc zpravidla rozhodnout při jediném jednání, pak nemůže být řeč.²⁶

6 Přípustnost odvolání

Vzhledem k některým již zmiňovaným vůdčím zásadám civilního procesu zákon stanoví určité podmínky, které musí být splněny, aby odvolání bylo přípustné a odvolací soud se jím zabýval. Tyto podmínky přípustnosti jsou důležité zejména z důvodu veřejného zájmu nastolení právní jistoty a na vydání konečného pravomocného rozhodnutí ve věci tak, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům v řízení.

K řádnému podání odvolání je nutné kumulativní splnění objektivních a subjektivních podmínek přípustnosti odvolání. Mezi objektivní podmínky patří existence nepravomocného rozhodnutí soudu prvního instance, přípustnost odvolání proti rozhodnutí a dodržení zákonné lhůty k podání odvolání.²⁷ Splnění subjektivních podmínek přípustnosti odvolání je vázáno na subjekt, tedy osobu, která odvolání podává. Taková osoba musí mít procesní legitimaci k podání odvolání, která vymezuje okruh subjektů oprávněných k podání odvolání.²⁸

6.1 Objektivní podmínky přípustnosti odvolání

Lhůta pro podání odvolání je první z objektivních podmínek odvolání a činí patnáct dní od doručení rozhodnutí. Její počítání se řídí obecnými pravidly pro počítání

²⁶ Ust. § 114a odst. 1 OSŘ „*Nebylo-li rozhodnuto podle § 114 odst. 2, připraví předseda senátu jednání tak, aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla při jediném jednání.*“

²⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 424

²⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 431

času. Jedná se o lhůtu procesní, pro její dodržení postačí, pokud účastník podá odvolání u soudu v poslední den lhůty nebo jej podá k odeslání prostřednictvím poštovní přepravy.²⁹

Účastník musí být o možnosti podat odvolání řádně soudem poučen³⁰, v opačném případě by pak na podání odvolání činila zákonná lhůta tři měsíce od doručení rozhodnutí. Soud je vázán obecnou poučovací zásadou o procesních právech a povinnostech účastníků.³¹ Nejběžnější chybou v poučení jsou případy, kdy byla chybně uvedena lhůta k podání odvolání, či soud, u kterého se odvolání podává, byl nesprávně označen nebo bylo uvedeno, že odvolání není přípustné, ačkoliv ze zákona přípustné je.

Pokud je na jedné straně více účastníků, liší se lhůta pro podání odvolání v závislosti na druhu jejich společenství, tedy zda se jedná o samostatné nebo nerozlučné společenství. Samostatným společníkům běží odvolací lhůta samostatně, u nerozlučných společníků je lhůta zachována pokud běží lhůta pro odvolání kterémukoliv z nich.³²

I u podání odvolání existuje institut prominutí zmeškání lhůty. Soud může prominout zmeškání lhůty, jestliže účastník nebo jeho zástupce ji zmeškal z omluvitelných důvodů. Návrh na prominutí zmeškání lhůty je nutné podat do patnácti dnů po odpadnutí překážky a k němu připojit i zmeškaný úkon.³³

Další objektivní podmínkou přípustnosti odvolání proti usnesení či rozsudku soudu prvního stupně je existence nepravomocného rozhodnutí, neboť, jak je již uvedeno, odvolání je opravným prostředkem řádným. Proti platebnímu rozkazu či směnečnému a šekovému platebnímu rozkazu, které jsou vydávány ve zkráceném řízení, se odvolat nelze, u takových rozhodnutí soudu je opravným prostředkem odpor.

²⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 430

³⁰ Ust. § 157 odst. 1 OSŘ

³¹ Ust. § 5 OSŘ

³² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 431

³³ Ust. § 58 odst. 1 OSŘ

Pokud by však účastník řízení chtěl napadnout výrok o nákladech, pak je i zde na místě podat odvolání.³⁴ Nepravomocné rozhodnutí je takové, které ještě nenabylo právní moci.³⁵ Právní moc je vlastnost rozhodnutí, která představuje jeho nezměnitelnost a závaznost a zajišťuje ochranu právních vztahů, které byly rozhodnutím konstituovány či deklarovány a také brání vzniku vzájemně si odporujících rozhodnutí ve stejné věci. Je symbolem právní jistoty.³⁶ Pravomocným se rozhodnutí stane po marném uplynutí odvolací lhůty, která je českým právním řádem ustanovena obecně na 15 dní od doručení. V řízení může vystupovat různý počet účastníků, kterým se rozhodnutí může doručovat různými způsoby (datová schránka, poskytovatel poštovních služeb, a další), je proto nutné rozlišovat právní moc relativní a absolutní. Relativní právní moc rozhodnutí znamená, že konkrétnímu účastníkovi řízení již marně uplynula odvolací lhůta a vůči tomuto je rozhodnutí pravomocné. Absolutní právní moc pak znamená, že odvolání již nemůže podat žádný účastník a rozhodnutí je pravomocné vůči všem.³⁷

V neposlední řadě je objektivní podmínkou samotná přípustnost odvolání. Zákon tuto podmínku vymezuje negativně, neboť v ust. § 202 stanoví případy, kdy odvolání proti rozsudku či usnesení přípustné není. V ostatních případech lze odvoláním napadnout všechny rozsudky a usnesení soudu prvního stupně.

Nepřípustnost odvolání proti rozsudku je vymezena v odst. 2 zmiňovaného ustanovení. Toto stanoví, že *odvolání není přípustné proti rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10000 Kč, k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží; to neplatí u rozsudku pro uznání a u rozsudku pro zmeškání.* Z citovaného ustanovení vyplývá, že odvolání proti tzv. bagatelním věcem není přípustné a je tak omezena možnost přezkumu rozhodnutí soudu prvního stupně. U rozsudku pro zmeškání a pro uznání je možnost podat odvolání omezena, neboť přípustnost odvolání proti těmto rozsudkům by nekorespondovala s účelem zavedení

³⁴ Ust. § 174 odst. 2 a 175 odst. 6 OSŘ

³⁵ Ust. § 159 OSŘ zní: „Doručený rozsudek, který již nelze napadnout odvoláním, je v právní moci.“

³⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 425

³⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 425

těchto institutů. Odvolání proti rozsudku pro zmeškání nebo pro uznání je tak možné pouze z důvodů uvedených v ust. § 205 odst. 2 písm. a) (důvody zmatečnosti) anebo skutečnosti a důkazy, kterými má být prokázáno, že předpoklady pro jejich vydání nebyly splněny.³⁸

Nepřípustnost podat odvolání proti usnesení vymezuje ust. § 202 odst. 1, ve kterém přímo stanoví taxativní výčet usnesení, proti kterým se nelze odvolat. Obecně jde o případy, kdy se nerozhoduje ve věci samé, ale upravují spíše procesní postup řízení. V následujícím textu podávám přehled těchto usnesení.

6.1.1 Usnesení, jímž se upravuje vedení řízení

Usnesení, jímž se upravuje vedení řízení, rozhoduje o procesních otázkách a možnost jeho vydání je dána veřejným zájmem na rychlém a efektivním projednáním věci. Podle ustanovení § 170 odst. 2 se jedná o usnesení, kterým není soud vázán a může jej tak kdykoliv změnit nebo vydat jiné. Zákon takové usnesení přímo nedefinuje, bude tak nutné posuzovat v konkrétních případech podle obsahu a významu, zda se o usnesení upravující vedení řízení zrovna jedná či nikoliv. Takové posouzení lze provést zejména podle skutečnosti, zda usnesení zasahuje do práv účastníka.³⁹ Jako příklad lze uvést usnesení o odročení jednání nebo usnesení o prodloužení lhůty.

6.1.2 Usnesení, jimž byl účastník vyzván, aby neúplné, nesrozumitelné nebo neurčité podání doplnil nebo opravil

Účastník, který učiní podání nespĺňující podmínky dle ust. § 42 odst. 4, musí být předsedou senátu usnesením vyzván k doplnění či jeho opravě tak, aby obsahovalo všechny stanovené záležitosti.⁴⁰

³⁸ Ust. § 205b OSŘ

³⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 426

⁴⁰ Ust. § 43 odst. 1 OSŘ

6.1.3 Usnesení, jímž bylo prominuto zmeškání lhůty

Prominutí zmeškání lhůty lze povolit pouze u lhůt ze zákona propadných a dále, pokud to přímo zákon nevylučuje. Účastník může v žádosti o prominutí zmeškání lhůty požádat o přiznání odkladného účinku rozhodnutí. Proti usnesení, jímž soud rozhodne, že se zmeškání lhůty nepromijí, lze podat odvolání.

6.1.4 Usnesení, jímž byla nebo nebyla připuštěna změna návrhu

Žalobce může za řízení se souhlasem soudu měnit návrh na zahájení řízení (změna rozhodných skutečností či petitu).⁴¹ V souladu se zásadou hospodárnosti civilního procesu o přípustnosti změny žaloby musí soud rozhodnout, a to usnesením, proti kterému není přípustné odvolání. Důvodem pro nepřípustnost změny návrhu je skutečnost, že by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem pro řízení o změněném návrhu.⁴²

6.1.5 Usnesení, jímž bylo rozhodnuto o svědečném nebo o nárocích dle ust. § 139 odst. 3

Svědům a dalším osobám, kterým byla při dokazování uložena soudem nějaká povinnost, zejména aby předložili listinu, vznikají v souvislosti s vykonáním svědecké výpovědi či uložené povinnosti náklady. Tyto náklady mohou u soudu uplatnit, většinou se však jedná o tak nízké částky, že by bylo velmi neefektivní, aby bylo možné o těchto nákladech rozhodovat i v odvolacím řízení.⁴³ Toto neplatí o nárocích na náhradu nákladů znalců.⁴⁴

⁴¹ Ust. § 95 odst. 1 OSŘ

⁴² Ust. § 95 odst. 2 OSŘ

⁴³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 428

⁴⁴ Ust. § 139 odst. 2 OSŘ

6.1.6 Usnesení, jímž byl schválen mír

Pokud to povoluje povaha řízení, mohou účastníci skončit řízení soudním smírem, tedy dohodou účastníků o výsledku sporu. K takovému ukončení sporu soud usiluje vždy, neboť smír mezi účastníky je vždy nejlepším a nejvýhodnějším řešením pro všechny strany sporu. Dohodu účastníků schvaluje soud usnesením, které má účinky pravomocného rozsudku. Rozsudkem rozhoduje pouze v případě zrušení usnesení o schválení smíru, je-li smír v rozporu s hmotným právem, na základě žaloby na neplatnost smíru, kterou lze podat do tří let od právní moci usnesení o schválení smíru.⁴⁵

6.1.7 Usnesení, jímž byl zamítnut návrh na přerušování řízení dle ust. § 109 nebo § 110 OSŘ

Rozhodnutí, jímž soud zamítne návrh účastníka na přerušování řízení, je procesním rozhodnutím, které nepřináší účastníkovi takovou újmu, aby o něm bylo nutné rozhodovat v opravném řízení.

6.1.8 Usnesení, jímž byl žalovaný vyzván, aby se ve věci písemně vyjádřil (§ 114b)

Výzva k vyjádření zasílána žalovanému, aby se k žalobě písemně vyjádřil a v případě, že nárok neuznává, aby vylíčil rozhodující skutečnosti a připojil a označil důkazy, o které se ve svých tvrzeních opírá, byla jako samostatný institut zavedena do OSŘ novelou č. 30/2000 Sb. Jejím účelem je urychlit celý soudní proces a zamezit případným průtahům ze strany žalovaného. Pokud se žalovaný včas a bez vážného důvodu nevyjádří, má se za to, že nárok, který je proti němu uplatňován, uznává. O tomto následku musí být však poučen.⁴⁶

⁴⁵ Ust. § 99 odst. 1, odst. 2 a 3 OSŘ

⁴⁶ Ust. § 114 b odst.5 ve spojení s ust. § 153a odst.3 OSŘ

6.1.9 Usnesení, jímž bylo opraveno rozhodnutí, netýká-li se oprava výroku rozhodnutí

Toto usnesení může předseda senátu vydat kdykoliv i bez návrhu a opravit v rozsudku chyby v psaní a počtech, jakož i jiné zjevné nesprávnosti.⁴⁷ Nejzávažnější částí rozsudku je výrok, proto v případě jeho opravy musí být vydáno opravné usnesení, které se doručuje všem účastníkům a zároveň může předseda senátu odložit vykonatelnost rozsudku na dobu, dokud opravné usnesení nenabude právní moci.

6.1.10 Usnesení, jímž bylo rozhodnuto, že doručení je neúčinné (§ 50d)

Na návrh účastníka, že z omluvitelného důvodu se nemohl s písemností seznámit, může odesílající soud rozhodnout, že doručení je neúčinné. Takový návrh musí účastník podat do 15 dnů ode dne, kdy se s doručovanou písemností seznámil nebo mohl seznámit, a tento den musí být v návrhu uveden. Návrh dále vedle obecných náležitostí podání dle ust. § 42 odst. 4 OSŘ musí obsahovat označení důkazu, jímž má být včasnost a důvodnost návrhu prokázána. Právní mocí rozhodnutí o neúčinnosti doručení se považuje písemnost za doručenou.

6.1.11 Usnesení, jímž byla uložena povinnost složit zálohu na náklady důkazů

Podle ust. § 141 OSŘ lze účastníkovi uložit povinnost uhradit zálohu na náklady důkazu, který účastník navrhl nebo který nařídil soud o skutečnostech uvedených v jeho zájmu, není-li účastník osvobozen od soudních poplatků. V usnesení je účastník dále poučen o skutečnosti, že pokud zálohu neuhradí, nemůže být důkaz navrhovaný účastníkem proveden. V odst. 2 citovaného ustanovení jsou vypočteny druhy nákladů, které platí stát, a to například náklady spojené s tím, že účastník jedná ve své mateřštině.

⁴⁷ Ust. § 164 OSŘ

6.1.12 Usnesení, jímž bylo vyhověno návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu

V souladu s implementací nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1896/2006, ze dne 12.12.2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu, bylo do OSŘ přidáno ustanovení § 174b upravující evropský platební rozkaz. Dle čl. 20 zmíněného nařízení se žalovaný i přes zmeškání lhůty k podání odporu může bránit i podáním návrhu na přezkum evropského platebního rozkazu, k jehož projednání je příslušný soud, který evropský platební rozkaz vydal. Přezkum evropského platebního rozkazu může být proveden pouze ze závažných důvodů, mezi které patří nemožnost popření nároku z důvodu vyšší moci či mimořádných okolností, které žalovaný nezavinil. Návrh musí žalovaný podat neprodleně. Pokud příslušný soud návrh na přezkum odmítne, zůstává evropský platební rozkaz v platnosti, v případě připuštění přezkumu je evropský platební rozkaz od počátku neplatný.

6.1.13 Usnesení, jímž bylo nařízeno první setkání s mediátorem podle ust. § 100 odst. 2

Předseda senátu může účastníkům řízení nařídit první setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin a přerušit řízení, nejdéle však na dobu 3 měsíců. Mediátor je třetí nezávislou osobou, jejíž úkolem je vést účastníky ke smírnému řešení sporu. Mediátor pomáhá stranám mezi sebou komunikovat a překonávat překážky při hledání nejvhodnějšího řešení pro obě strany sporu. Úspěšný proces mediace končí mediační dohodou, která vyjadřuje konsenzus stran na výsledném vyřešení sporu. Po uplynutí 3 měsíců soud v řízení pokračuje.

6.1.14 Usnesení, jímž byl zrušen platební rozkaz podle ust. § 173 odst. 2

Platební rozkaz je rozhodnutím, které musí být žalovanému doručeno do vlastních rukou, neboť náhradní doručení je vyloučeno. Pokud nelze platební rozkaz doručit do vlastních rukou, byť jen jednomu ze žalovaných, soudu jej usnesením zruší v plném rozsahu a věc meritorně projedná a rozhodne. Návrh novely ministerstva spravedlnosti, která v září roku 2015 prošla připomínkovým řízením, se snaží zavést možnost tzv.

fikce doručení platebního rozkazu v bagatelních věcech, tj. pohledávek do výše 10.000,- Kč. Lhůta k podání odporu by byla prodloužena na lhůtu 45 dní.⁴⁸

Cílem této novely má být zefektivnění a urychlení řešení sporů v občanském soudním řízení, jejichž předmětem je spor o bagatelní plnění a vychází z tradiční zásady civilního procesu – právo patří bdělým. Otázkou ovšem zůstává, zda tato novela nebude až příliš kolidovat s právem na spravedlivý proces a při jejím přijímání bude nutné zvážit všechny její společenské důsledky.

6.2 Subjektivní podmínky přípustnosti odvolání

Subjektivní podmínky přípustnosti odvolání jsou ty podmínky, které musí splňovat účastník řízení, jenž chce proti rozhodnutí soudu prvního stupně odvolání podat. Tento subjekt totiž musí mít procesní legitimaci k podání odvolání. Procesně legitimován je účastník, který má způsobilost před soudem jednat a vykonávat procesní úkony, respektive podat odvolání.⁴⁹ Úspěšný účastník právo podat odvolání nemá, takové právo náleží pouze tomu, kdo pocítuje v souvislosti s vydaným rozhodnutím újmu na svých právech a nebylo mu plně či částečně vyhověno, ačkoliv podle jeho názoru tak učiněno být mělo.⁵⁰

Účastník, kterému sice rozhodnutím soudu prvního stupně újma vznikla, nemá právo podat odvolání pouze v případě, že způsobená újma není odčinitelná rozhodnutím odvolacího soudu. Může se tak jednat o případ, kdy účastník řízení podal odvolání proti rozhodnutí, kterým soud prvního stupně zamítl návrh povinného na odklad provedení výkonu rozhodnutí, ale okresní soud spis nepostoupil odvolacímu soudu a výkon

⁴⁸ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁹ Ust. § 20 odst. 1 OSŘ stanoví, že „Každý může před soudem jako účastník samostatně právně jednat (procesní způsobilost) v tom rozsahu, v jakém je svéprávný.“

⁵⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 431

rozhodnutí provedl. Odvolací soud tak již nemůže o tomto odvolání rozhodnout, neboť výkon rozhodnutí byl již proveden.⁵¹

V zájmu zachování dispoziční zásady, která ovládá proces sporný, se účastník může práva na odvolání vzdát a po učinění tohoto procesního úkonu není k podání odvolání legitimován a takové jednání by soud odmítl jako podání podané neoprávněnou osobou. Účastník řízení tak může učinit jedině vůči soudu, a to až po vyhlášení (vydání) rozhodnutí.⁵² Tento úkon lze provést již během jednání ústně do protokolu o jednání, popřípadě později v odvolací lhůtě písemně ve formě podání podle ust. § 42 ve spojení s ust. § 205 OSŘ. Zpětvzetí odvolání je možné až do doby, dokud o odvolání nebylo rozhodnuto, pak odvolací soud odvolací řízení zastaví.⁵³ Opakovaně již podat odvolání nelze a napadené rozhodnutí nabude právní moci kde dni, ke kterému by právní moc nastala, kdyby odvolání podání nebylo.

Vzdání se práva na odvolání do protokolu o jednání má vliv i na výsledný obsah písemného vyhotovení rozhodnutí. Soud v takovém případě uvede v odůvodnění rozsudku pouze předmět řízení, závěr o skutkovém stavu a stručné právní posouzení věci.⁵⁴

Pokud na jedné straně sporu vystupuje více účastníků, má právo podat odvolání každý účastník samostatně, nicméně s rozdílnými účinky pro ostatní účastníky, a to s rozlišením mezi samostatným a nerozlučným společenstvím účastníků. Příslušník samostatného společenství podává odvolání, jehož účinky se vztahují pouze na něj samého, u nerozlučného společenství tak činí s účinky pro všechny.⁵⁵ Právo podat odvolání má i vedlejší účastník, může tak učinit pouze v souladu s vůlí hlavního

⁵¹ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 20

⁵² Ust. § 207 odst. 1 OSŘ

⁵³ Ust. § 207 odst. 2 OSŘ

⁵⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 437 ve spojení s ust. § 157 odst. 4 OSŘ

⁵⁵ Ust. § 91 odst. 1, odst. 2 OSŘ

účastníka, po jehož boku stojí. V zákonem stanovených případech má právo podat odvolání i státní zástupce nebo Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.⁵⁶

Třetí osoba, která nebyla účastníkem řízení, ačkoliv jím být zřejmě měla, má možnost podat odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, které jí ukládá nějakou povinnost nebo jí byla tímto rozhodnutím způsobena újma na právech. Často se tak stane účastníkem řízení až doručením soudního rozhodnutí, které rozhoduje o jejich právech.⁵⁷ Jedná se například o případ, kdy se rozhoduje o odměně znalce nebo o výkonu rozhodnutí, pokud jsou výkonem postiženy věci ve společném jmění manželů.

7 Náležitosti odvolání

K tomu, aby soud mohl podané odvolání procesně projednat, je nutné, aby jeho podání splňovalo zákonné náležitosti. Mezi tyto patří obecné náležitosti podání podle ust. § 42 OSŘ a dále zvláštní podle ust. § 205 OSŘ.

Stejně jako všechna podání lze i tento procesní úkon podat písemně, ústně do protokolu, telegraficky nebo faxem.⁵⁸ Písemným podáním se rozumí jak v listinné tak v elektronické podobě. Podání učiněná faxem, telegraficky či písemně elektronickou verzí, je nutné toto nejpozději do tří dnů doložit soudu předložením originálu. Tato povinnost se nevztahuje na elektronická podání opatřená elektronickým uznávaným podpisem podle zvláštního předpisu.⁵⁹

Podle ust. § 42 odst. 4 OSŘ upravující obecné náležitosti podání, musí být z každého podání patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, dále musí být podepsáno a datováno. Podání v listinné podobě je nutné učinit v potřebném počtu stejnopisů.

⁵⁶ Ust. § 35 odst. 1 a ust. § 35a OSŘ

⁵⁷ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 21

⁵⁸ Ust. § 42 odst. 1 OSŘ

⁵⁹ Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů.

Vedle obecných náležitostí musí podání odvolání splňovat zvláštní náležitosti podle ust. § 205 OSŘ. V odvolání musí být uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se napadá, v čem je spatřována nesprávnost tohoto rozhodnutí nebo postupu soudu a čeho se odvolatel domáhá. Je nezbytné uvést spisovou značku a datum vydání napadeného rozhodnutí, neboť jen tak jej lze přesně označit a určit. Pokud je v napadeném rozhodnutí obsaženo více výroků, nutno přesně uvést, který z výroků se napadá. Tím odvolatel jasně vymezí rozsah přezkumné činnosti, neboť soud je zpravidla rozsahem odvolání vázán a rozsah těchto mezí určuje tzv. kvantitativní stránku odvolání.⁶⁰ Odvolacím návrhem však soud vázán není, teorie toto označuje jako kvalitativní stránku odvolání.⁶¹ Pokud odvolatel napadá jen jeden výrok, vymezí tím rozsah odvolání a odvolací soud není oprávněn přezkoumávat výroky další, pokud však navrhuje změnu výroku, může dojít mimo jeho změny i ke zrušení nebo potvrzení napadeného rozsudku.

7.1 Odvolací důvody

Odvolací důvody proti rozsudku či usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, jsou uvedeny v taxativním výčtu v ust. § 205 odst. 2. Tyto lze až do přednesení závěrečného návrhu měnit, neboť odvolací soud není odvolacími důvody vázán.

Jak již bylo uvedeno výše, podání odvolání musí splňovat zákonné náležitosti, v opačném případě se jedná o vadu řízení, kterou je pro pokračování v řízení nutné odstranit. Odvolatel je usnesením vyzván k doplnění podání zároveň s poučením, že pokud odvolání nebude patřičně doplněno, může být odmítnuto.⁶²

Pro odvolací řízení vedené zásadou neúplné apelace platí tzv. zákaz novot, účastník tedy nemůže v odvolacím řízení předložit skutečnosti a důkazy, které neuplatnil v řízení před soudem prvního stupně, s výjimkou případů uvedených v ust. § 205a OSŘ.

⁶⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 433

⁶¹ Ust. § 221a OSŘ

⁶² Ust. § 43 odst. 2, § 209 a § 211 OSŘ

Mezi tyto patří důkazy, které se týkají podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, obsazení soudu, dále ty, jimiž má být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí, či jimi má být zpochybněna věrohodnost důkazních prostředků, popřípadě tyto skutečnosti nastaly až po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně. Odvolatel má tuto možnost také v případě, že nebyl řádně poučen podle ust. § 118 odst 1 až 3 OSŘ.

7.1.1 Odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. a)

Odůvodnit odvolání lze podle tohoto důvodu tím, že nebyly splněny podmínky řízení, rozhodoval věcně nepřislušný soud prvního stupně, rozhodnutí soudu prvního stupně vydal vyloučený soudce (přisedící) nebo soud prvního stupně byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát.

Z výše uvedeného vyplývá, že i odvolací soud má povinnost zkoumat, zda byly splněny podmínky řízení, a to z moci úřední.

O věcné příslušnosti může rozhodovat vrchní nebo Nejvyšší soud podle ust. § 104a odst. 2, 3 a 4, jinak při zjištění nedostatku věcné příslušnosti odvolací soud rozhodnutí zruší a postoupí věc k novému projednání příslušnému soudu.

Při námitce nesprávného obsazení soudu může odvolatel uspět pouze v případě, že místo senátu rozhodoval samosoudce, a to i za situace, že samosoudce rozhodoval v rozporu s rozvrhem práce okresního soudu. Při těchto pochybeních dochází totiž k odnětí zákonného soudce ve smyslu čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.⁶³

Podle ust. § 205b lze tento odvolací důvod jako jediný užít při odvolání proti rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání. Tímto se prokazuje fakt, že nebyly splněny podmínky pro jejich vydání podle ustanovení o řízení v prvním stupni (ust. § 153a, 153b).

⁶³ Čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod zní: „*Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon.*“

7.1.2 Odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. b)

Tento odvolací důvod je na místě v případě, že soud prvního stupně nepřihlédl k odvolatelem tvrzeným skutečnostem nebo k jím označeným důkazům, ačkoliv k tomu nebyly splněny předpoklady podle ust. § 118b OSŘ nebo § 175 odst. 4 části první za středníkem.

Při tomto pochybení soudu prvního stupně se jedná o porušení zásady koncentrace řízení. Běžné případy z praxe jsou takové, kdy soud prvního stupně odmítl důkazy, které účastník nemohl předložit do skončení přípravného nebo prvního jednání, pokud například příprava jednání nebyla provedena. Setkáváme se i se situacemi, kdy soud navrhované důkazy ignoruje.⁶⁴

7.1.3 Odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. c)

Pokud je řízení postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, má účastník řízení právo se proti tomuto rozhodnutí odvolat.

Tento odvolací důvod zahrnuje ostatní vady, které nepatří do skupiny nesprávných a neúplných skutkových zjištění a závěru nebo nesprávného právního posouzení.⁶⁵ Často se jedná o procesní vady, kdy došlo k porušení procesních práv účastníka, například nebyl řádně obeslán ohledně nařízeného jednání, nebo pro nesrozumitelnost je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné. Podmínkou však je, že vytýkaná vada měla vliv na správnost rozhodnutí.

Mezi tyto vady patří od účinnosti novely OSŘ, provedené zákonem č. 7/2009 Sb., i tzv. překročení mezí zákonné koncentrace. Zásada koncentrace zavazuje nejen účastníky řízení, ale i soud, který nesmí při svém rozhodování přihlížet k důkazům a

⁶⁴ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 37

⁶⁵ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 37

skutečností tvrzeným po dosažení koncentračního bodu.⁶⁶ Jednalo by se o provedení nezákonného důkazu.

7.1.4 Odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. d)

Další odvolací důvod lze použít, pokud soud prvního stupně neúplně zjistil skutkový stav věci, a to z důvodu, že neprovedl navržené důkazy potřebné k prokázání rozhodných skutečností.

V souladu se zásadou dispoziční a dalšími principy procesu sporného jsou účastníci povinni navrhopvat důkazy k prokázání svých tvrzení a soud je povinen navržené důkazy provést, resp. provést ty, které jsou potřebné k prokázání rozhodných skutečností. Pokud tak neučiní, nelze spor uzavřít s odůvodněním, že účastníci neunesli své důkazní břemeno.

Před soudem prvního stupně je běžné, že účastníci navrhuji velké množství důkazů, neboť se obávají opomenutí předložení právě toho důkazu, který by soud mohl posoudit jako potřebný pro rozhodnutí v jejich prospěch. Soudci se tak s jejich množstvím z pohledu procesní ekonomie musí nějak vyrovnat, a proto může dojít k odmítnutí provedení důkazu, který se soudu prvního stupně zdá jako nadbytečný. Přizpůsobit tak rozsah dokazování v zájmu spravedlivého rozhodnutí může být značně obtížné.

7.1.5 Odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. e)

V případě, že soud prvního stupně dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním, má účastník právo se proti takovému rozhodnutí odvolat.

K nesprávnému skutkovému zjištění dochází, když soud ačkoliv navržené důkazy provedl, vyvodil z nich nesprávné závěry. Soud hodnotí důkazy podle své úvahy, a to

⁶⁶ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 38 ve spojení s ust. § 118b OSŘ

jednotlivě i v jejich vzájemné souvislosti.⁶⁷ Při tomto hodnocení však může snadno dojít k pochybení a soud by se především při této činnosti měl vyvarovat libovůli. Odvolací soud může dojít k závěru, že prvostupňový soud nesprávně důkazy vyhodnotil. Nemůže se však omezit na pouhé konstatování, že k pochybení došlo, musí takové důkazy provést znovu nebo dokazování doplnit sám.⁶⁸

7.1.6 Odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. f)

Tento odvolací důvod jako jediný umožňuje odvolateli uplatnit nové důkazy a skutečnosti, a to v případě, že dosud zjištěný skutkový stav neobstojí, neboť tu jsou další skutečnosti nebo jiné důkazy, které nebyly dosud uplatněny z důvodů uvedených v ust. § 205a OSŘ. Jedná se převážně o nové důkazy či skutečnosti, které nastaly po vyhlášení či vydání rozhodnutí soudu prvního stupně.⁶⁹

7.1.7 Odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. g)

Při nesprávném právním posouzení věci je na místě užití posledního odvolacího důvodu, a to tehdy, kdy soud prvního stupně nesprávně aplikuje hmotněprávní předpisy. Toto nesprávné užití právního předpisu či jeho ustanovení musí mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Podle judikatury Nejvyššího soudu lze tento odvolací důvod uplatnit i z důvodu nesprávného posouzení předběžné otázky nebo posouzení rozložení důkazního břemene.⁷⁰

7.2 Odvolací návrh

Odvolací návrh neboli petit vymezuje, čeho se odvolatel domáhá a patří mezi zvláštní náležitosti podání odvolání. Odvolací soud není tímto návrhem vázán a může

⁶⁷ Ust. § 132 OSŘ

⁶⁸ Ust. § 213 odst. 2 OSŘ

⁶⁹ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 40

⁷⁰ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 40

tak například rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit, je-li navrhována jeho změna, či naopak.⁷¹

8 Účinky odvolání

Odvolání podané proti rozhodnutí soudu prvního stupně včas a řádně vyvolává vzhledem k napadenému rozhodnutí různé účinky v závislosti na rozsahu podání.

8.1 Suspenzivní účinek odvolání

Suspenzivním, neboli odkladným účinkem odvolání rozumíme odklad právní moci napadeného rozhodnutí až do doby, než o odvolání rozhodne odvolací soud. V souvislosti s odkladem právní moci dochází i k odkladu vykonatelnosti rozhodnutí, pokud je rozhodnutí vykonatelné až po právní moci napadeného rozhodnutí, popřípadě k ní dochází společně s právní mocí.⁷² K opačné situaci dochází u předběžné vykonatelných rozsudků, kdy vykonatelnost nastává bez ohledu na právní moc rozsudku. Jiný princip platí u usnesení, kde s výjimkou zákonem stanovených případů vykonatelnost musí být soudem odložena.

Výjimečným případem je i rozsudek v bagatelní věci, kde právní moc a vykonatelnost nastává doručením.

Další případ, kdy právní moc ostatních výroků není dotčena, nastane tehdy, jestliže odvolání směřuje pouze proti výroku o nákladech řízení, o příslušenství pohledávky, o lhůtě k plnění nebo o předběžné vykonatelnosti rozsudku.⁷³

Odklad právní moci se v zásadě týká celého napadeného rozhodnutí, výjimkou jsou případy, které označujeme jako oddělená právní moc. Jedná se o situaci, kdy část

⁷¹ Ust. § 221a OSŘ

⁷² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 439

⁷³ Ust. § 206 odst. 3 OSŘ

výroku, která není odvoláním napadena, nabude právní moci a není podáním odvolání dotčena.⁷⁴

Oddělená právní moc může nastat, pokud bylo soudem rozhodnuto o více právech, které mají samostatný skutkový základ nebo týká-li se rozhodnutí několika účastníků, z nichž každý jedná v řízení sám za sebe (jedná se o samostatné společenství).⁷⁵ Toto však nenastane, pokud jsou výroky propojeny a jsou na sobě závislé, popřípadě z právních předpisů vyplývá určitý způsob vypořádání poměrů mezi účastníky.⁷⁶ Jde například o stanovený způsob vypořádání mezi podílovými spoluvlastníky stanovený občanským zákoníkem, kdy rozhodnutí odvolacího soudu se vztahuje vždy na celý výrok ve věci.⁷⁷

Pojem právo se samostatným skutkovým základem si lze představit jako právo odpovídající určitým skutkovým tvrzením, která jsou rozdílná od dalších skutkových tvrzení odpovídající jiným samostatným právům. Podání odvolání proti takovému samostatnému právu nedopadá na ostatní samostatné nároky. Tento jev se nazývá tzv. štěpení práva, které je obecně akceptováno jako důsledek dispoziční zásady v souvislosti s rozsahem přezkumu rozhodnutí soudu prvního stupně, kterého se účastník domáhá.⁷⁸

⁷⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 440

⁷⁵ Ust. § 206 odst. 2 OSŘ

⁷⁶ Ust. § 206 odst. 2 OSŘ

⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 16.3.2006, sp. zn. II. ÚS 315/05: „Z povahy řízení o návrhu na zrušení podílového spoluvlastnictví vyplývá, že předmět řízení není v odvolacím řízení dělitelný. Rozhodnutí odvolacího soudu se vztahuje vždy na celý výrok ve věci a žádná jeho část nenabývá odděleně právní moci (§ 206 odst. 2 o. s. ř.). Proto odvolací soud musí z podnětu podaného odvolání přezkoumat vždy celý výrok ve věci. Pokud tak odvolací soud neučinil, pochybil a řízení zatížil vadou, která představuje porušení čl. 36 odst. 1 Listiny a ve svém důsledku může vést i k porušení práva na ochranu vlastnictví, neboť určení výše náhrady za spoluvlastnický podíl odděleně od výroku o zrušení podílového spoluvlastnictví a přikázání do vlastnictví jednoho ze spoluvlastníků by teoreticky mohlo vyústit do situace blížící se vyvlastnění.“

⁷⁸ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 40

K suspenzivnímu účinku se opakovaně vyjádřil Nejvyšší soud, který judikoval, že k suspenzivnímu účinku odvolání dochází i v případě, že odvolací řízení je následně zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku.⁷⁹

8.2 Devolutivní účinek odvolání

V důsledku devolutivního účinku o odvolání rozhoduje soud vyššího stupně, neboť by bylo zcela proti významu odvolacího řízení, aby správnost rozhodnutí přezkoumával prvostupňový soud, který jej vydal, neboť ten je svým rozhodnutím vázán. Pod pojmem devoluce si můžeme představit přesun rozhodování na jinou soudní instanci.

Při rozhodování o odvolání je přímo ze zákona vyloučen soudce, který se podílel na rozhodování v prvním stupni.⁸⁰ Ačkoliv se toto zdá jako nadbytečné ustanovení, k takovým případům skutečně může dojít v rámci stáže soudce u odvolacího soudu.

Rychlejší způsob nápravy rozhodnutí soudu prvního stupně, při kterém devolutivní účinek odvolání nenastane, představuje možnost vydání nového rozhodnutí soudem, který jej vydal, pokud je vydáno v celém rozsahu ve prospěch odvolatele. Tento institut je známý pod pojmem autoremedura a nedochází k posunu rozhodování na soud vyššího stupně.

V rámci autoremedury může nalézací soud rozhodovat pouze o odvoláních proti rozhodnutím o povinnosti zaplatit soudní poplatek, z nichž nenabyla práva jiná osoba

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2010, sp. zn. 20 Cdo 35/2009: „Z § 206 odst. 1 o. s. ř. tedy vyplývá, že suspenzivní účinek odvolání nastává jen tehdy, bylo-li odvolání podáno k tomu oprávněnou osobou a v zákonem stanovené lhůtě (k tomu srov. R 47/1970). V usnesení ze dne 13. 1. 2004, sp. zn. 32 Odo 877/2003, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 2004, pod poř. č. 25/2004, dále Nejvyšší soud vyslovil právní závěr, že suspenzivní účinek odvolání (§ 206 odst. 1 o. s. ř.) nastává i tehdy, je-li následně odvolací řízení zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku z odvolání (§ 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů).“

⁸⁰ Ust. § 14 odst. 2 OSŘ

než odvolatel a o odvoláních proti usnesením, kterým bylo uložena pořádkové opatření, kterým byla žaloba odmítnuta, popřípadě kterým bylo odmítnuto odvolání.⁸¹

Velkou novelou občanského soudního řádu a exekučního řádu, provedenou zákonem č. 396/2012 Sb., účinnou od 1.1.2013, došlo k rozšíření okruhu rozhodnutí, na které lze postup autoremedury uplatnit, a to o veškerá usnesené vydaná ve výkonu rozhodnutí.⁸² Tato změna byla vedena snahou o snížení nápadu odvolacích soudů.

Speciálním případem přezkumu rozhodnutí autoremedurním postupem je zakotven v ust. § 153b odst. 4, kdy soud prvního stupně může zrušit rozsudek pro zmeškání a nařídít jednání, pokud žalovaný zmeškal z omluvitelných důvodů první jednání ve věci, při němž byl rozsudek pro zmeškání vyneseno.

9 Řízení o odvolání

Vzhledem k faktu, že odvolací řízení je pokračováním řízení nalézacího, resp. řízení před soudem prvního stupně, obecná ustanovení o řízení v prvním stupni lze použít přiměřeně i pro odvolací řízení, pokud zákon nestanoví něco jiného.⁸³ Odvolací řízení probíhá před odvolacím soudem, ačkoliv některé úkony vykonává i soud prvního stupně v zájmu procesní ekonomie.

Mezi ustanovení, která jsou pro užití v odvolacím řízení výslovně vyloučena, patří ust. § 92 OSŘ o přistoupení a záměně účastníků, neboť odvolací řízení musí probíhat se stejnými účastníky jako řízení v prvním stupni. Dále k nim řadíme ust. § 97 a 98 OSŘ upravující vzájemný návrh a námitku započtení, a konečně ust. § 110 ve spojení s ust. 216 OSŘ o přerušení řízení z důvodu nedostavení se účastníka bez omluvy k jednání.

⁸¹ Ust. § 210a OSŘ

⁸² HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 63

⁸³ Ust. § 211 OSŘ

9.1 Soud první instance v odvolacím řízení

Role soudů prvního stupně by se v odvolacím řízení dala charakterizovat jako role přípravného orgánu. Jejich úkolem je totiž připravit vše potřebné tak, aby odvolací soud mohl o věci rozhodnout v relativně krátkém časovém úseku a bez průtahů. Zejména tuto činnost lze shrnout jako přezkum podmínek přípustnosti odvolání, a to jak objektivní, tak subjektivní podmínky.

Mezi úkoly soudů prvního stupně v odvolacím řízení rozhodně nepatří rozhodování ve věci, ačkoliv zde existuje jedna výjimka, a to jsou případy autoremedury podle ust. § 210a OSŘ, o níž jsme pojednali již výše.

9.1.1 Odmítnutí odvolání

Největším „ulehčením“ přetíženým odvolacím soudům je bezesporu pravomoc okresních soudů odmítat odvolání pro opožděnost, a to po posouzení podání odvolání s patnáctidenní odvolací lhůtou. Při chybném posouzení opožděnosti může odvolací soud sám rozhodnout o odmítnutí odvolání, aniž by již vracel spis soudu prvního stupně.⁸⁴ V ostatních případech, kdy má být odvolání odmítnuto, například pro podání neoprávněnou osobou, o něm musí rozhodnout až odvolací soud. Tento proces odmítání odvolání je odlišný od odmítání odporu proti platebnímu rozkazu, kdy soud prvního stupně může odmítnout i odpor, který byl podán neoprávněnou osobou.⁸⁵

Pokud soud prvního stupně odmítne odvolání s odůvodněním, že nebylo podáno včas, má povinnost rozhodnout i o nákladech v případě, že nějaké vznikly, neboť se jedná o poslední rozhodnutí ve věci. V takovém případě nese náklady účastník, který opožděným podáním zavinil, že odvolání bylo odmítnuto a je povinen je nahradit.⁸⁶

⁸⁴ Ust. § 208 odst. 1 OSŘ

⁸⁵ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 54, ve spojení s ust. § 174 odst 3 OSŘ

⁸⁶ Ust. § 224 odst. 1 a 146 odst. 3 OSŘ

Podle ust. § 208 odst. 2 OSŘ však jako opožděné nelze posoudit odvolání, které bylo ve lhůtě podáno u odvolacího soudu nebo do protokolu nepříslušného soudu, ačkoliv se odvolání podává zásadně u soudu, který napadené rozhodnutí vydal. Účastník, který podal odvolání u nepříslušného soudu jinak než do protokolu, se tak ve většině případů může dočkat odmítavého usnesení pro opožděnost, neboť v takových situacích je závislý na okolnostech, které již nemůže sám ovlivnit, a tou hlavní je lidský faktor. Včasným odvoláním se tak stane, pouze pokud nepříslušný soud stihne podání odvolání postoupit soudu příslušnému během odvolací lhůty.

K této problematice se vyjádřil i Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 7.4.2009, sp. zn. I ÚS 669/09, ve kterém uvedl, že *„obecnému soudu ale rozhodně nelze přičítat (a dovozovat z toho porušení základního práva na spravedlivý proces), že se odvolání nepodařilo zaslat příslušnému soudu v zákonné lhůtě pro podání odvolání, neboť celý tento procesní postup obecných soudů byl v první řadě vyvolán chybným úkonem samotného stěžovatele, který svoje odvolání podal k nepříslušnému soudu. Neexistuje žádný důvod, pro který by nebylo možné aprobovat ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, na kterou ve svém usnesení odkazuje Vrchní soud v Olomouci. Podle Nejvyššího soudu je pro včasnost podaného odvolání "rozhodující buď datum podání odvolání na poště, pokud je adresováno příslušnému soudu, nebo předložení odvolání příslušnému soudu" (např. R 23/86), tj. v dané věci Krajskému soudu v Ostravě. To se v daném případě nestalo a nestalo se ani to, že by se okresnímu soudu podařilo ve lhůtě pro podání odvolání doručit napadené rozhodnutí tomu soudu, kde jej bylo třeba podat. Názor stěžovatele, že je podání do protokolu (viz i ust. § 208 odst. 2 o. s. ř.) shodné s elektronickým podáním, Ústavní soud vzhledem k odlišnému charakteru obou institutů (zcela zjevná vyšší kvalifikovanost podání do protokolu) nesdílí.“*

Ačkoliv by v dnešní době elektronické komunikace styk mezi soudy měl probíhat zásadně prostřednictvím systému datových schránek, který umožňuje relativně rychlý nástroj komunikace, i nadále zůstává věcí odvolatele, aby podání proběhlo včas a u příslušného soudu.

9.1.2 Odstranění vad v podání odvolání

Druhým úkolem, který náleží soudu první instance je odstranění případných vad ve včasném podání odvolání, a to tak, aby splňovalo jak obecné tak zvláštní náležitosti podání.⁸⁷ V případě, že se vady nepodaří odstranit, či má soud prvního stupně za to, že odvolání bylo podáno neoprávněnou osobou, popřípadě že není přípustné, předloží věc po uplynutí odvolací lhůty odvolacímu soudu spolu s předkládací zprávou.

Při posuzování, zda podání obsahuje zákonné náležitosti, bývají soudy poměrně shovívavé. Toto je vedenou zájmem naplnění práva na spravedlivý proces a ve snaze vyhnout se přílišnému formalismu. Takové posuzování je v souladu i s judikaturou Nejvyššího soudu, například v usnesení ze dne 21.8.2003 vydaném pod sp. zn. 28 Cdo 1927/2001, ve kterém uvedl *„je-li z odvolání zřejmé, které rozhodnutí a v jakém rozsahu odvolatel napadá, nebrání neuvedení údajů o tom, v čem je spatřována nesprávnost rozhodnutí nebo postupu soudu prvního stupně a čeho se odvolatel domáhá, dalšímu pokračování odvolacího řízení.“*

Soudy by obsah výzev k doplnění odvolání vždy měly uzpůsobit osobě odvolatele, již z průběhu řízení lze totiž předběžně odhadnout, zda se jedná o osobu právně vzdělanou či osobu s nízkým právním povědomím. Taková osoba si totiž neumí představit, co se skrývá pod právními pojmy, jakou je například odvolací důvod. Formulace výzvy je tak nutné tomuto přizpůsobit.

V usnesení, kterým soud prvního stupně vyzývá odvolatele k doplnění vad podání odvolání, musí být uvedena soudcovská lhůta k odstranění vad, která může být prodloužena na žádost odvolatele. Toto je důležité zejména v dnešní době, kdy účastníci zastoupeni advokátem podávají často jen blanketní odvolání, které obsahuje pouze základní údaje s odkazem na pozdější doplnění. Na podání blanketního odvolání by měl

⁸⁷ Ust. § 42 odst. 4, § 43 ve spojení s ust. § 205 OSŘ

soud prvního stupně rychle reagovat výzvou k doplnění, ve které stanoví krátkou lhůtu, aby bylo podání doplněno co nejrychleji a nedocházelo tak k průtahům v řízení.⁸⁸

Odvolatel je ve výzvě zároveň upozorněn na negativní následky případného nedoplnění podání, a to tak, že jeho odvolání může být odmítnuto.

Po řádném doplnění případných vad v podání vydá soud prvního stupně usnesení k zaplacení soudního poplatku za odvolání, pokud odvolatel či odvolací řízení není od soudního poplatku osvobozeno. Bez zaplaceného soudního poplatku by bylo v rozporu se zásadou procení ekonomie předkládat spis odvolacímu soudu, neboť by tak docházelo ke zbytečným průtahům v řízení.⁸⁹

9.1.3 Další úkony soudu prvního stupně

Napadá-li odvolání rozsudek nebo usnesení ve věci samé, před předložením spisu odvolacímu soudu, doručí předseda senátu stejnopis odvolání ostatním účastníkům, kteří odvolání nepodali.⁹⁰ Toto učiní pouze za podmínky, že je podání bezvadné. Ostatní odvolání, tedy proti usnesením, kterými se nerozhoduje ve věci, se ostatním účastníkům doručují, pouze pokud je to účelné a vhodné vzhledem k okolnostem případu a jeho povaze.⁹¹

V některých nutných případech předseda senátu opatří zprávy a listiny, jichž se odvolatel či jiný účastník dovolává, a dále provádí další potřebná šetření. Tato činnost soud není příliš častá, neboť tyto podmínky řízení byly zkoumány a doplňovány již v předchozím nalézacím řízení. Pokud má odvolatel zájem na rychlém vyřízení věci, měl by již k podání odvolání připojit všechny listiny a důkazy, o které se opírá.

⁸⁸ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 58

⁸⁹ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 56

⁹⁰ Ust. § 210 odst. 1 OSŘ

⁹¹ Ust. § 210 odst. 1 věta druhá OSŘ

9.2 Odvolací soud

Na odvolací řízení se přiměřeně použijí ustanovení o řízení před soudem prvního stupně, což napovídá, že v podstatných rysech se shodují, i když odvolací řízení má své zvláštnosti a některá ustanovení se tak musí modifikovat vzhledem k rozhodování o opravném prostředku.⁹² Chápeme jej jako možné pokračování nalézacího řízení, jehož cílem je konečné rozhodnutí ve věci.

9.2.1 Jednání u odvolacího soudu

I k projednání odvolání se obvykle nařídí ústní jednání, ke kterému se předvolají všichni účastníci nalézacího řízení, tedy i vedlejší účastníci.⁹³ Jednání nemusí proběhnout v zákonem stanovených případech, a to převážně tam, kde se účastníci nevyjadřují k projednávané věci. Jednání není třeba nařizovat, jde-li o rozhodnutí o odmítnutí odvolání, zastavení či přerušování řízení, rozhodnutí soudu prvního stupně se zrušuje podle ust. § 219a OSŘ nebo odvolání směřuje proti nákladům řízení, lhůty k plnění či předběžné vykonatelnosti.⁹⁴

Dalším případem, kdy odvolací soud nemusí nařizovat jednání, pokud odvolání vytýká nesprávné právní posouzení věci a účastníci souhlasí s projednáním věci bez nařízeného jednání.⁹⁵ Toto neplatí za situace, kdy odvolací soud provádí dokazování, pak jednání proběhnout musí vždy.

Průběh samotného jednání je pak téměř shodný s jednáním před soudem prvního stupně. Jednání zahajuje předseda senátu, načež sám či jím pověřený člen senátu podá zprávu o dosavadním průběhu jednání, odvolatel shrne obsah odvolání, ke kterému se vyjádří protistrana. Poté předseda senátu prodiskutuje věc s účastníky řízení a podle okolností případu navrhne uzavření smíru. V odvolacím řízení je také možné řešit spor

⁹² Ust. § 211 OSŘ

⁹³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, str. 444

⁹⁴ Ust. § 214 odst. 2 OSŘ

⁹⁵ Ust. § 214 odst. 3 OSŘ ve spojení s ust. § 205 odst. 2 písm. g) OSŘ

prostřednictvím mediátora. Po provedení případného doplnění dokazování jsou závěrem jednání účastníci vyzváni ke shrnutí svých návrhů a k závěrečnému vyjádření k průběhu jednání a celé věci.⁹⁶

Velmi častou překážkou postupu řízení podle ust. § 107 a § 107a OSŘ bývá ztráta způsobilosti účastníkem řízení, převážně po úmrtí účastníka. Podle okolností a povahy řízení pak musí odvolací soud dojít k závěru, zda je možné v řízení pokračovat či nikoliv. V prvním případě musí vydat usnesení o tom, kdo nahradí původního účastníka řízení. Kdo o takovém nahrazení rozhodoval, se dle běžné soudní praxe za podpory judikatury Nejvyššího soudu lišilo tím, zda již byl spis předložen odvolacímu soudu nebo je stále v rukou soudu prvního stupně. Rozhodoval totiž ten soud, který měl spis u sebe, ačkoliv byl tento způsob rozhodování teoreticky nesprávný.⁹⁷ Odvolací řízení se zahajuje podáním odvolání a nezáleží na tom, zda byl již spis předložen odvolacímu soudu či nikoliv a k tomuto názoru se kloní i nejnovější judikatura Nejvyššího soudu. V usnesení NS ze dne 26.6.2012, sp. zn. 33 Cdo 3117/2010 uvedl, že *„k rozhodnutí podle § 107a odst. 2 o. s. ř. příslušný odvolací soud, byl-li návrh podle § 107a odst. 1 o. s. ř. podán v průběhu odvolacího řízení; je přitom nerozhodné, že návrh byl podán ještě u soudu prvního stupně v době před předložením věci odvolacímu soudu k rozhodnutí o podaném odvolání. Jestliže tedy o návrhu žalobce na vstup právnické osoby na jeho místo, který byl podán po zahájení odvolacího řízení, rozhodoval soud prvního stupně, ačkoliv k rozhodnutí podle § 107a odst. 2 o. s. ř. byl příslušný odvolací soud, je řízení zatíženo procesní vadou.“*

V případě, že se účastník nedostaví k nařízenému jednání u odvolacího soudu, není jeho neúčast důvodem pro přerušení řízení, neboť to lze učinit pouze na shodný návrh účastníků.⁹⁸ To neplatí pro odvolací řízení, které řeší napadení usnesení procesní povahy.

⁹⁶ Ust. § 215 odst. 2 OSŘ

⁹⁷ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 67

⁹⁸ Ust. § 216 odst. 3 OSŘ

9.2.2 Rozsah odvolání a přezkumná činnost odvolacího soudu

Odvolatel ve svém podání vymezení rozsah, ve kterém se domáhá přezkoumání rozhodnutí. Odvolací soud je těmito mezemi vázán.⁹⁹ Tento zákonný požadavek plyne z dispoziční zásady, která je vedoucím principem civilního procesního práva.

Odvolací soud má povinnost se s tvrzeními odvolatele vypořádat, jak vyplývá i z nálezu Ústavního soudu ze dne 15.10.2009, sp. zn. I. ÚS 218/09, ve kterém je judikováno, že „nevypořádá-li se odvolací soud s námitkami stěžovatele obsaženými v jeho odvolání, je jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné a v konečném důsledku v rozporu s právem na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod).“

Rozsah odvolání, ve kterém se odvolatel domáhá přezkumu napadeného rozhodnutí, označujeme jako kvantitativní stránku odvolání. Kvalitativní stránka odvolání pak je charakterizována tím, čeho se navrhovatel domáhá, tedy odvolacím petitem, kterým odvolací soud na rozdíl od rozsahu vymezeného v odvolání vázán není.¹⁰⁰

V zákonem stanovených případech však odvolací soud vázán rozsahem odvolání není a může dokonce dojít ke zhoršení pozice odvolatele.¹⁰¹ Toto označujeme jako prolomení zákazu reformationis in peius.¹⁰² Odvolací soud není rozsahem vázán, je-li dána existence závislých výroků, kdy výroky jsou odvozené od hlavního a následují jeho osud.¹⁰³

⁹⁹ Ust. § 212 OSŘ

¹⁰⁰ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 69

¹⁰¹ Ust. § 212 OSŘ

¹⁰² z lat. „změna k horšímu“

¹⁰³ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 69

Jedná se například o výrok o výživě nezletilého dítěte závislého na výroku o výchově nezletilého podle zákona č. 292/2013 Sb.

Další případ, kdy není odvolací soud rozsahem odvolání vázán, nastává při nerozlučném společenství, při kterém jsou práva a povinnosti tak společná a provázaná, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky vystupující na stejné straně.¹⁰⁴

Poslední situace, kdy odvolací soud přezkoumá napadení rozhodnutí v celém rozsahu, ačkoliv odvolatel napadl pouze některý z výroků, nastane, jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahů mezi účastníky.¹⁰⁵ Nejběžnějším příkladem je vypořádání podílového spoluvlastnictví či náhrada škody způsobená více škůdci.

V zájmu zachování práva na spravedlivý proces a vůbec smyslu spravedlivého rozhodování, posuzuje odvolací soud především správnou aplikaci hmotněprávních předpisů. Ani přezkum procesního postupu soudů prvního stupně však není opomíjen, přezkumná činnost odvolacích soudů se tak zaměřuje jak na užití hmotného práva, tak procesního.

Mezi vady, ke kterým odvolací soud přihlíží vždy z úřední povinnosti, patří vady, pro které by mohla být uplatněna žaloba pro zmatečnost.¹⁰⁶ Odvolací soud musí napadené rozhodnutí zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení či řízení zastavit. K jiným vadám řízení před soudem prvního stupně přihlédne odvolací soud, jen když mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a zároveň nemohla být za odvolacího řízení zjednána náprava.¹⁰⁷ Sám by se tak soud odvolací měl pokusit zjednat nápravu například novým výsledkem svědka či řádným provedením listinného důkazu.

9.2.3 Dokazování v odvolacím řízení

Odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně, a může provádět důkazy nové či zopakovat dokazování, které proběhlo již před soudem

¹⁰⁴ Ust. § 212 písm. b)

¹⁰⁵ Ust. § 212 písm. c) OSŘ

¹⁰⁶ Ust. § 229 OSŘ

¹⁰⁷ Ust. § 212a odst. 5 OSŘ

prvního stupně.¹⁰⁸ Musí se však vždy jednat o důkazy navržené účastníky řízení. Dokazování zopakuje odvolací soud v případě, kdy má pochybnost, že soud prvního stupně provedl dokazování formálně správně, popřípadě by z dokazování provedeného soudem prvostupňovým mohly být dovozeny jiné skutkové závěry. Je nepřipustné, aby odvolací soud zhodnotil důkazy jinak a zároveň neprovedl vlastní dokazování. Toto porušení ústavně zaručených práv účastníků judikoval i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 17.10.2006, sp. zn. II. ÚS 363/06, kde konstatoval, že „*hodnocení důkazů bez jejich provedení soudem (nejsou-li dány důvody dožadání) zakládá porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod v důsledku porušení zásady přímosti, dle níž dokazování provádí soud, jenž rozhoduje ve věci, a to při jednání, ke kterému předvolá účastníky řízení. Smyslem a účelem zásady přímosti je objektivita a nezávislost soudního rozhodování, jakož i zabezpečení práva účastníků řízení vyjádřit se k provedeným důkazům.*“¹⁰⁹

Při opakování dokazování by soud odvolací měl vždy vzít v úvahu podmínku procesní ekonomie a zároveň by nemělo probíhat v tak velkém rozsahu, aby vznikla pochybnost o dodržení zásady dvojinstančnosti řízení. Z uvedeného vyplývá, že dokazování může proběhnout i prostřednictvím dožádaného soudu, a to například provedení výsledku svědka v místě jeho bydliště.

Odvolací soud může dokazování doplnit o nové skutečnosti a důkazy, které doposud nebyly provedeny, je-li to potřebné ke zjištění skutkového stavu věci a současně musí být přípustné v souladu s ust. § 205a a 211a OSŘ.¹¹⁰

I v odvolacím řízení postupuje soud podle ust. § 118a OSŘ, ve kterém jsou upraveny zásadní povinnosti poučovací, bez jejichž řádného uplatnění by nemohla nastat koncentrace řízení a v praxi by tak nemělo docházet k vydání nepředvídatelných

¹⁰⁸ Ust. 213 odst. 1, odst. 2 OSŘ

¹⁰⁹ Toto potvrdil i Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích, např. rozhodnutí NS ze dne 30.5.2012. sp. zn. 30 Cdo 971/2012. Povinnost zopakovat důkazy platí i pro situace, kdy se odvolací soud hodlá odchýlit od skutkových zjištění soudu prvního stupně. Uvedené neplatí pro listiny a písemné znalecké posudky.

¹¹⁰ Ust. § 213 odst. 4 a 5 OSŘ

rozhodnutí.¹¹¹ Odvolací soud tak může sám podat účastníkům poučení dle tohoto ustanovení a nemusí ihned rušit všechna rozhodnutí soudů prvního stupně, u kterých zjistí absenci poučení a vyhnout se tak průtahům v řízení, které by vrácení k novému projednání zcela jistě přineslo.

Porušení poučovací povinnosti většinou není vadou řízení, pokud odvolací soud má na věc totožný hmotněprávní názor.¹¹² Opačná situace by nastala, vyvstane-li nutnost provést nové důkazy a tvrzení v důsledku jiného právního názoru odvolacího soudu. Došlo by totiž k tomu, že poučovací povinnost splněna nebyla a je dána potřeba poskytnout nové poučení.

Podle ust. § 216 odst. 2 OSŘ nelze v odvolacím řízení uplatnit nový nárok a nepřipustnost změny žaloby, která by neměla skutkovou souvislost s původním nárokem, judikoval i Nejvyšší soud.¹¹³

9.3 Rozhodnutí o odvolání

Odvolací soud má několik možností, jak rozhodnout o odvolání, popřípadě připustit jeho zpětvzetí podané tím, kdo odvolání podal. Zpětvzetí je možné až do doby vyhlášení rozhodnutí či jeho vydání, nevyhlašuje-li se rozhodnutí. Právní moc rozhodnutí pak nastává, jako kdyby k podání odvolání nedošlo.¹¹⁴ V případě, že se potvrzuje či mění rozsudek či usnesení ve věci samé, rozhoduje odvolací soud

¹¹¹ Ust. § 213 b ve spojení s ust. § 118b odst. 1 OSŘ

¹¹² HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 77

¹¹³ Rozsudek NS ze dne 15.7.2010, sp. zn. 26 Cdo 2778/2009, kde uvedl, že „v odvolacím řízení nemůže odvolací soud připustit takovou změnu žaloby, která by představovala ve skutečnosti uplatnění nového nároku. Jestliže by odvolací soud i v takovém případě změnu žaloby připustil, musel by vždy rozsudek soudu prvního stupně zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení proto, aby o nově uplatněném nároku jednal v prvním stupni právě soud prvního stupně. Jestliže by takto nepostupoval a o takovém (novém) nároku sám jednal, pak by jednal a rozhodoval (o novém nároku) jako soud prvního a zároveň jediného stupně (uvažováno z hlediska řádného opravného prostředku) a nepřipustně by tím účastníkům odňal možnost přezkumu právně významných skutkových zjištění v odvolacím řízení.“

¹¹⁴ Ust. § 222 odst. 1 OSŘ

rozsudkem. Ostatní rozhodnutí vydává formou usnesení. Stejnou formu rozhodnutí zvolí, jestliže schválí smír.¹¹⁵

Na základě dispoziční zásady žalobce může vzít žalobu zpět ještě v odvolacím řízení, o čemž rozhodne odvolací soud, a pokud připustí její zpětvzetí, napadené rozhodnutí zruší a řízení zastaví. Jestliže ostatní účastníci s návrhem vzít žalobu zpět nesohlasí ze závažných důvodů, rozhodne odvolací soud, že zpětvzetí není účinné a pokračuje v odvolacím řízení.¹¹⁶ Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud má povinnost obstarat si vyjádření ostatních účastníků k podanému zpětvzetí, aby mohl rozhodnout.

9.3.1 Odmítnutí odvolání

Podání odvolání, které je podáno opožděně a nebylo odmítnuto již soudem prvního stupně, je podáno neoprávněnou osobou či směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné, odvolací soud odmítne.¹¹⁷ Posouzením včasnosti odvolání tak, jak učinil soud prvního stupně, není odvolací soud vázán a sám jej může pro opožděnost odmítnout. V případě pochybností může provést šetření k ověření včasnosti podání či takovým šetřením pověřit soud prvního stupně.¹¹⁸ Neoprávněnou osobou rozumíme osobu, která není účastníkem řízení a nemohlo tak výrokem soudu prvního stupně dojít ke zkrácení jejích práv či k nevyhovění jejího nároku, neboť žádný nárok nevznesla. Nepřípustnost odvolání je upravena především v ust. § 202 odst. 1 OSŘ, jenž obsahuje taxativní výčet usnesení, proti kterým se nelze odvolat. Obecně lze říci, že podání nesplňuje obecné nebo zvláštní náležitosti a nemůže tak dojít k jeho věcnému přezkumu a projednání.

Speciálním případem je pak nemožnost podat odvolání proti rozsudkům v tzv. bagatelních věcech, o této problematice však blíže pojednáme v další kapitole.

¹¹⁵ Ust. § 220 OSŘ

¹¹⁶ Ust. § 222a OSŘ

¹¹⁷ Ust. § 218 a § 219 OSŘ

¹¹⁸ Ust. 218a OSŘ

9.3.2 Potvrzení rozhodnutí soudu prvního stupně

Odvolací soud napadené rozhodnutí potvrdí, pokud je ve výroku věcně správné.¹¹⁹ Věcná správnost je odvozená od bezchybné aplikace hmotného práva na základě řádně zjištěného skutkového stavu, aniž by došlo k procesním chybám, které by mohly mít na správnost rozhodnutí vliv. Odvolací soud tak potvrdí i rozhodnutí, jejichž výrok je věcně správný, avšak odvolací soud došel ke zcela jinému právnímu posouzení věci. Ani při takovém posouzení nesmí odvolací soud opomenout účastníky řízení seznámit se svým právním názorem a umožnit jim podat své vyjádření z důvodu zachování zásady dvojinstančnosti řízení.¹²⁰

V praxi může dojít i k situaci, že rozhodnutí soudu prvního stupně je potvrzeno pouze částečně, neboť je věcně správné pouze v části. Odvolací soud tak například potvrdí rozhodnutí ve výroku prvním, druhý výrok pak zruší a vrátí k novému projednání či tento sám změní.

9.3.3 Změna napadeného rozhodnutí

Odvolací soud změní napadené rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, nelze-li jej zrušit či potvrdit, a soud prvního stupně správně zjistil skutkový stav věci, ale rozhodl nesprávně. Pokud je dokazování odvolacím soudem doplněno či zopakováno, skutkový stav musí být zjištěn tak, že je možné o věci rozhodnout.¹²¹ Odvolací soud mění rozhodnutí i v případě, že schválí mír.¹²²

¹¹⁹ Ust. § 219 OSŘ

¹²⁰ K tomuto například náleží Ústavního soudu ze dne 22.10.2008, sp. zn. I. ÚS 129/06, ve kterém uvedl, že „Na rozdíl od dosavadní právní úpravy tak dochází k oslabení zásady dvojinstančnosti řízení, kdy odvolací soud může potvrdit rozhodnutí soudu prvního stupně, jehož výrok je věcně správný, i když založí své rozhodnutí na zcela jiném právním posouzení věci..... Odvolací soud, který potvrdil rozsudek soudu prvního stupně z jiného důvodu, než byl důvod zamítnutí žaloby soudem prvostupňovým, aniž by před vydáním potvrzujícího rozsudku seznámil účastníky řízení se svým právním názorem - odlišným od právního názoru soudu prvního stupně, a neumožnil jim se k němu vyjádřit, tedy porušil zásadu dvojinstančnosti řízení a tím ve svých důsledcích zasáhl do stěžovatelova práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny.“

¹²¹ Ust. § 220 odst. 1 OSŘ

¹²² Ust. § 220 odst. 2 OSŘ, pro odvolací řízení platí obdobně ust. §99 OSŘ upravující smír

Změněné rozhodnutí soudem odvolacím však nesmí být rozhodnutím pro účastníka řízení nepředvídatelným. V souladu se zachováním práva na spravedlivý proces musí účastníci vždy dostat možnost se k jinému právnímu názoru odvolacího soudu vyjádřit a případně navrhnout důkazy.¹²³

9.3.4 Zrušení rozhodnutí

Ačkoliv je dnešní praxe vedena snahou omezit zrušovací rozhodnutí odvolacích soudů v zájmu procesní ekonomie, nelze je vyloučit úplně. I z tohoto důvodu je v ust. 219a OSŘ uveden taxativní výčet situací, kdy kasační rozhodnutí odvolací soud vydat může, ba dokonce musí.

Prvním zrušovacím důvodem je existence takových vad, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval věcně nepřislušný soud nebo vyloučený soudce, či nebyl soud správně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát, popřípadě i jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava.¹²⁴ Při nedostatku podmínek řízení by řízení mělo být zastaveno, ovšem je rozdíl mezi nedostatkem odstranitelným či nikoliv. Při odstranitelném nedostatku je nutné provést opatření k nápravě.¹²⁵

Nedostatek věcné příslušnosti se na rozdíl od té místní zkoumá po dobu celého řízení, nelze ji založit a odvolací soud musí rozhodnutí vydané věcně nepřislušným soudem zrušit z úřední povinnosti a postoupit věc k rozhodnutí soudu příslušnému, neboť takovou vadu nelze zhojit jinak.

Vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí, zjišťuje odvolací soud vždy ad hoc, tedy individuálně s ohledem na daný případ. Vždy však taková vada musí způsobit, že konečný výrok ve věci je jiný, než který by při neexistenci vady byl zcela

¹²³ Např. rozsudek NS ze dne 18.2.2010, sp. zn. 30 Cdo 4792/2008

¹²⁴ Ust. § 219a odst. 1 písm. a) OSŘ

¹²⁵ Ust. § 104 odst. 2 OSŘ

jistě vyneseno. Jedná se o vždy o vady, které způsobí zmatečnost, dále pak sem můžeme řadit vady dokazování či spojené s nesprávným doručením písemností.

Druhým zrušovacím důvodem je rozhodnutí, které je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů.¹²⁶ Rozhodnutí by mělo vždy být vyhotoveno tak, aby bylo srozumitelné jak pro účastníky řízení, tak i třetí osoby. Rozhodnutí obsahující více věcných či písařských chyb, které v kombinaci s případnými podivnými formulacemi, mohou být považována za nesrozumitelná. Nedostatek důvodů se pak vztahuje k řádnému odůvodnění rozhodnutí, neboť při pochybení může dojít k porušení práva účastníka na spravedlivý proces. Odůvodnění musí vždy obsahovat všechny zákonné náležitosti.¹²⁷ K nejčastějším pochybením dojde, pokud se soud prvního stupně v odůvodnění rozhodnutí vůbec nevypořádá s některými tvrzeními či proč neprovedl všechny navržené důkazy, dále pokud nedostatečně nevysvětlí, o které důkazy opřel své závěry, či nepopíše postup, jak z provedených důkazů došel ke svým právním závěrům.

Dalším důvodem ke zrušení rozhodnutí má soud odvolací i v situaci, kdy soud nepřibral za účastníka toho, kdo měl být účastníkem.¹²⁸ Okruh účastníků, o jejichž právech mělo být rozhodováno, tak nebyl úplný, popřípadě namísto správného účastníka vystupoval někdo jiný.¹²⁹ Pod toto vymezení však nelze zahrnout případy, kdy byla nějaká osoba zažalována nesprávně.

Posledním zrušovacím důvodem ve zmiňovaném ustanovení je případ, kdy soud nepokračoval v řízení s tím, kdo je procesním nástupcem účastníka, který po zahájení řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení.¹³⁰

Odvolací soud má povinnost zrušit rozhodnutí ve věci samé i tehdy, jestliže ke zjištění skutkového stavu věci je třeba provést další navržené důkazy, které nemohou

¹²⁶ Ust. § 219a odst. 1 písm. b) OSŘ

¹²⁷ Ust. § 157 odst 2 ve spojení s ust. § 157 odst. 3 a 4 OSŘ

¹²⁸ Ust. § 219a odst. 1 písm. c) OSŘ

¹²⁹ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 94

¹³⁰ Ust. § 219a odst. 1 písm. d) OSŘ

být v odvolacím řízení provedeny.¹³¹ V systému neúplné apelace se tak musí jednat o důkazy, které byly uplatněny podle ust. § 205a odst. 1 či § 211a OSŘ, v opačném případě by mohlo dojít k libovůli odvolacího soudu.¹³²

Po zrušení rozhodnutí musí učinit odvolací soud další úkon, kterým rozhodne o dalším postupu věci zrušené, a to tak, že vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, nebo postoupí věc věcně příslušnému okresnímu nebo krajskému soudu, popřípadě soudu zřízenému k projednání a rozhodování věcí určitého druhu, či rozhodne o zastavení řízení, jestliže je tu takový nedostatek podmínek řízení, který nelze odstranit. Není-li dána pravomoc soudů, rozhodne o postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci náleží.¹³³

Odvolací soud může nařídit, aby v dalším řízení věc projednal a rozhodl jiný senát, či samosoudce, nebo přikázat věc k dalšímu řízení jinému soudu prvního stupně, zrušil-li rozhodnutí z důvodu, že nebyl dodržen závazný právní názor nebo v řízení došlo k závažným vadám.¹³⁴ Tento jev se však neobjevuje příliš často, neboť je o prolomení ústavní zásady zákonného soudce a jen velmi zřídka dochází k tomu, že soud prvního stupně nerespektuje závazný právní názor odvolacího soudu či se dopouští opakovaně závažných procesních chyb.¹³⁵

9.4 Náklady odvolacího řízení

Při rozhodování o nákladech odvolacího řízení se použije přiměřeně obecná úprava o nákladech řízení při rozhodování v prvním stupni, a to zpravidla v rozhodnutí, kterým se řízení končí.¹³⁶ Při potvrzení rozhodnutí soudu prvního stupně má odvolací

¹³¹ Ust. § 219a odst. 2 OSŘ ve spojení s ust. § 213 odst. 5 OSŘ

¹³² HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 95

¹³³ Ust. § 221 odst. 1 OSŘ. Například Městský soud v Praze je zřízen k rozhodování sporů z průmyslového vlastnictví.

¹³⁴ Ust. § 221 odst. 2 OSŘ

¹³⁵ HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 101

¹³⁶ Ust. § 224 odst. 1 OSŘ

soud dvě možnosti, a to buď potvrdit rozhodnutí soudu prvního stupně jako celek a nákladech odvolacího řízení samostatným výrokem, nebo rozhodne o nákladech před soudy obou stupňů jedním výrokem.

V případě změny napadeného rozhodnutí odvolacím soudem, musí zároveň rozhodnout o nákladech řízení před soudem prvostupňovým. Vzhledem ke skutečnosti, že při změně rozhodnutí může dojít i k velkému zvratu v průběhu řízení, i povinnost hradit náklady může náhle nést protistrana v důsledku odlišného právního posouzení odvolacím soudem.

Vůdčí zásadu při náhradě nákladů řízení představuje i v odvolacím řízení úhrada nákladů dle poměru úspěchu ve věci.

Při zrušení rozhodnutí a vrácení věci k rozhodnutí soudu prvního stupně k dalšímu řízení, má soud prvního stupně rozhodnout o nákladech jako celku včetně náhrady nákladů odvolacího řízení v novém rozhodnutí o věci.¹³⁷ Shodný postup nastává i v případě postoupení věci příslušnému orgánu.

10 Nemožnost odvolání v tzv. bagatelních věcech

V ust. § 202 odst. 2 OSŘ se stanoví, že odvolání není přípustné proti rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč bez příslušenství. Zařazení této problematiky do poslední věcné kapitoly bych ráda pojala jako jakousi praktickou část své práce, ve které se zaměřím na vybranou aktuální otázku současné právní úpravy civilního procesu.

V této kapitole své diplomové práci bych se uvedeným ustanovením a jeho dopady na občanský soudní proces chtěla podrobněji zabývat, neboť se domnívám, že zavedení určité finanční hranice, která striktně odděluje účastníky na ty, kteří mají právo podat odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně a na ty, kteří jej nemají,

¹³⁷ Ust. § 224 odst. 3 OSŘ

může zasahovat do některých ústavně zaručených práv. Na tuto problematiku se zaměřím především v souvislosti s judikaturou Ústavního soudu.

Citované ustanovení bylo do občanského soudního řádu zavedeno č. 30/2000 Sb., ačkoliv zpočátku byla v tomto ustanovení uvedena částka ve výši 2 000 Kč, došlo k posunutí této hranice na částku ve výši 10 000 Kč novelou OSŘ provedenou zákonem č. 7/2009 Sb. Zvýšení finančního omezení bylo provedeno v souvislosti se zvyšováním částky životního minima a průměrného měsíčního příjmu osob.

Z dikce uvedeného ustanovení lze odvodit, že toto ustanovení se vztahuje pouze na rozhodnutí ve formě rozsudku, s výjimkou dvou zvláštních případů, a to rozsudku pro uznání a pro zmeškání. Je nutné zmínit, že nepřipustnost odvolání se tak nevztahuje například na platební rozkaz, proti němuž se nepodává odvolání, nýbrž odpor. Proti výroku o náhradě nákladů řízení však odvolání přípustné je, a to i bez ohledu na výši peněžitého plnění, o kterém se ve sporu rozhoduje.¹³⁸

Po zavedení institutu nepřipustnosti odvolání v tzv. bagatelních věcech, soudní praxe přistupovala k těmto situacím poněkud benevolentněji a dovozovala, že proti souvisejícím výrokům odvolání přípustné je.¹³⁹ Souvisejícím výrokem je například výrok o příslušenství, lhůtě k plnění či náhradě nákladů řízení. Později však došlo k opačnému výkladu a Ústavní soud judikoval ve svém nálezu ze dne 11.4.2012, pod sp. zn. IV. ÚS 498/12, že *„jde-li o rozsudek v bagatelní věci podle § 202 odst. 2 občanského soudního řádu, není odvolání přípustné ani proti vedlejším výrokům (např. výroku o nákladech řízení). Pokud obecný soud výše uvedené ustanovení ignoruje a o odvolání věcně rozhodne, postupuje v rozporu s čl. 2 odst. 1, čl. 2 odst. 2, čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.“*¹⁴⁰

¹³⁸ PAVLÍČEK, T. Některé aspekty odvolání v bagatelních věcech. *Soudní rozhledy*. 3/2014, str. 85-88

¹³⁹ JIRSA, J. Komentář k rozhodnutí MěS – Rozsudek ze dne 18.8.2014, sp. zn. 93 Co 541/2014 – Nepřipustnost odvolání proti souvisejícím výrokům v bagatelní věci. *Atlas Consulting*. 09/2014

¹⁴⁰ K tomuto i rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18.8.2014, sp. zn. 93 Co 541/2014, ve kterém dospěl k závěru, že odvolání není přípustné ani proti výroku o lhůtě k plnění

Tímto ustanovením dochází k prolomení zásady dvojinstančnosti řízení, neboť ve stanovených případech proti rozhodnutí není odvolání přípustné. Taxativně stanovené případy, kdy není odvolání přípustné, jsou vymezeny i v odstavci prvním¹⁴¹, zde se však jedná vždy o rozhodnutí ve formě usnesení a podle mého názoru se jedná o rozhodnutí, která ačkoliv do účastnických procesních práv zasahují, nejsou způsobilá zapříčinit ztrátu sporu. K dvojstupňovosti civilního řízení se vyjádřil ve svých nálezech i Ústavní soud, ve kterých vyjádřil myšlenku, že z ústavněprávního hlediska není soudní řízení povinně dvoustupňové, s výjimkou věcí trestních, u kterých tento požadavek vyplývá z čl. 2 protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Z čl. 36 Listiny podle názoru ÚS bez dalšího pro jiné než věci trestní nezbytnost dvojstupňového soudního řízení neplyne, protože vyloučení vybraných rozhodnutí z odvolacího přezkumu nikterak nevybočuje z ústavních mezí.¹⁴² Stejný názor sdílí ve svých rozhodnutích i Nejvyšší soud, který tvrdí, že dvojinstančnost občanského soudního řízení se projevuje v uplatnění odvolání jakožto řádného opravného prostředku. Občanské soudní řízení nemusí být nutně dvoustupňové; požadavkům spravedlivého procesu vyhovuje též řízení provedené před soudem pouze v jediném stupni. Dvojinstančnost tedy není obecnou zásadou občanského soudního řízení, ale jen projevem úsilí možná pochybení v rozhodnutí soudů prvního stupně minimalizovat, které je současně opodstatněné za cenu prodloužení řízení (o dobu odvolacího řízení) a tím spojeného narušení právní jistoty nastolené rozhodnutím soudu prvního stupně a za cenu prodražení řízení (o náklady odvolacího řízení).¹⁴³

Ačkoliv z dnes již ustálené judikatury vyplývá, že nepřípustnost odvolání v bagatelních věcech není protiústavní a nezasahuje do práva účastníka na spravedlivý proces, byl tento názor Ústavního soudu v minulosti podroben mezi odborníky bouřlivé diskuzi. Omezení možnosti podat odvolání může být totiž jak účastníky řízení, tak širokou veřejností vnímáno jako zásah do jejich ústavně zaručených práv, které deklaruje i právo evropské a mezinárodní. Rozhodování v bagatelních věcech klade na

¹⁴¹ Ust. § 202 odst. 1 OSŘ

¹⁴² Nález ÚS ze dne 31.10.2006, sp. zn. III. ÚS 96/06 či dřívější usnesení ÚS ze dne 18.6.2001, sp. zn. IV. ÚS 101/01

¹⁴³ Usnesení NS ze dne 23.2.2011, sp. zn. 21 Cdo 3046/2009

soudce vyšší nároky, neboť rozhodují s vědomím, že jejich rozhodnutí bude navždy nezměnitelné a pokud bude nesprávné, zasáhne do práv účastníků. S ohledem na osobní poměry účastníků to může být zásah velmi hluboký.¹⁴⁴

Dokonce sám Ústavní soud připouští, že částka 10 000 Kč představuje částku zvolenou nahodile, neboť kupříkladu u trestných činů, k jejichž spáchání se vyžaduje vznik škody, je rozhodující částkou 5 000 Kč. Dále se vyjádřil, že současná „bagatelní“ částka se téměř rovna průměrnému měsíčnímu starobnímu důchodu či polovině měsíční průměrné mzdy. S tímto nelze nesouhlasit a k takovému názoru se přikláním i já. I v dnešní době je částka 10 000 Kč pro mnoho osob a rodin nezanedbatelná. Pokud má nějaká taková hranice v zájmu procesní ekonomie existovat, která při střetu se základním procesním právem podat odvolání zřejmě vítězí, osobně bych se přiklonila k jejímu opětovnému snížení. Nespornou výhodou tohoto institutu je zrychlení soudního řízení a jeho zjednodušení, a to i v souvislosti s odůvodněním rozsudku v bagatelní věci, neboť toto je z hlediska obsahu jednodušší.¹⁴⁵ I přesto si myslím, že neustálá snaha o zjednodušování a zrychlování soudního řízení nesmí být na újmu žádnému z případných účastníků sporu.

Na tomto místě je důležité uvést, jak je to s bagatelní hranicí v případě, že v průběhu sporu dojde ke změně předmětné částky, tedy ke zvýšení nebo snížení přesahující uvedenou hranici. Častým příkladem je částečné zpětvzetí žaloby z důvodu uhrazení části dluhu. V takové situaci je rozhodujícím stav, jaký tu byl ke dni rozhodnutí soudu prvního stupně.¹⁴⁶ Dojde-li tedy k rozhodnutí o zpětvzetí nároku až v samotném konečném rozsudku, je i nadále předmětem řízení částka původní.

¹⁴⁴ MATES, J. Některé aspekty odvolání v bagatelních věcech. *Bulletin advokacie: Z odborné literatury*. 6/2014, str. 63-64

¹⁴⁵ PAVLÍČEK, T. Některé aspekty odvolání v bagatelních věcech. *Soudní rozhledy*. 3/2014, str. 85-88

¹⁴⁶ PAVLÍČEK, T. Některé aspekty odvolání v bagatelních věcech. *Soudní rozhledy*. 3/2014, str. 85-88

10.1 Bagatelní spory zahajované formulářovou žalobou

Nálezem ÚS ze dne 29.3.2012, vydaným pod sp. zn. I. ÚS 3923/2011, se stal průlomem v problematice bagatelních sporů zahajovaných na základě formulářových žalob, a to se zaměřením na náhradu nákladů řízení v těchto sporech.

Nejprve je nutné vysvětlit, co rozumíme pod pojmem formulářová žaloba a na jaké případy se nález ÚS vztahuje. V první řadě se musí jednat o řízení, ve kterém proti rozsudku nalézacího soudu není odvolání přípustné, neboť se jedná o bagatelní věc (hodnota peněžitého plnění nepřevyšuje hranici 10 000 Kč). Za druhé jde o formulářovou žalobu, což znamená, že jednotlivé žaloby se od sebe liší v zásadě jen údaji o žalovaných a žalované částce, musí jít o pohledávky ze smluv, kde jednou smluvní stranou je spotřebitel, a zároveň se musí jednat o smlouvu či jiný důvod k plnění, při níž je spotřebitel fakticky vyloučen z možnosti sjednat si je s jiným obsahem.¹⁴⁷ Jako klasický příklad můžeme uvést smlouvy o přepravě či dodávce energií. Typickým pro tyto případy je skutečnost, že pohledávky nevymáhá původní věřitel, neboť ten je postoupil na základě smluv o postoupení pohledávek jinému věřiteli, který se na vymáhání pohledávek podobného typu specializuje. Tento „nový“ věřitel pak očekává, že mu budou přisouzeny náklady řízení podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb.¹⁴⁸, které výrazně převyšují náklady na uplatnění pohledávky a tyto jsou v podstatě jeho ziskem a obživou.

V tomto nálezu však ÚS potvrdil postup nalézacího soudu, který ve věci splňující výše uvedené náležitosti, rozhodl o nákladech řízení podle advokátního tarifu¹⁴⁹ s ohledem na fakt, že šlo o věc velice jednoduchou, advokát učinil jen dva úkony právní služby, které na odborné znalosti a vynaložený čas nekladly žádné větší nároky, přičemž vzal zřetel na skutečný průběh projednávané věci, počet, charakter, obtížnost a

¹⁴⁷ Viz nález ÚS ze dne 29.3.2012 sp. zn. I. ÚS 3923/2011

¹⁴⁸ Tato vyhláška byla zrušena nálezem ÚS ze dne 17.4.2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12, kterou se stanovily paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení

¹⁴⁹ Zákon č. 177/1996 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb

časovou náročnost úkonů právní služby ve vztahu k předmětu řízení. ÚS neshledal žádné pochybení soudu prvního stupně a naopak přisvědčil, že v případě rozhodování o náhradě nákladů řízení je třeba přihlížet ke všem okolnostem v projednávané věci, které mohou mít vliv na stanovení povinnosti k náhradě nákladů řízení, jež účastník vynaložil k účelnému uplatňování nebo bránění práva. Dále uvedl, že obecný soud využil výjimky dané ustanovením § 151 odst. 2 o. s. ř. a svůj postup v odůvodnění rozsudku řádně vysvětlil; tím byly naplněny požadavky z hlediska ústavního přezkumu podstatné. V uvedeném proto nelze spatřovat porušení práva na spravedlivý proces. Nadto se ÚS vyjadřuje, že obecný soud rozhodl v souladu s požadavkem dodržení principu proporcionality mezi výší vymáhané částky a náhrady nákladů řízení a rovněž zásady úspěchu ve věci, neboť při podávání formulářových žalob, jsou právní služby nutné v podstatě pouze při podání první žaloby, poté už jen s ohledem na okolnosti jednotlivých případů, ve kterých dojde k odchýlení od obecně stejného postupu. Vyjádřil názor, že výše odměny za zastupování žalobce advokátem má být určena jen jako ekvivalent jednonásobku vymáhané jistiny.

Vydání tohoto nálezu vyvolalo mezi odborníky různé diskuze, nicméně soudy prvních stupňů byly nuceny svou rozhodovací praxí tomuto průlomovému rozhodnutí přizpůsobit. Někteří zastávali názor, že z nálezu číší jakási levicovost, neboť je až příliš zaměřen proti inkasním společnostem, jejichž zisk je založen právě na prisuzovaných nákladech řízení a zároveň jeho levicové zaměření spatřovali i v jakémsi vytvoření příznivějších podmínek pro osoby, které porušili zákon či smlouvu a měly by za své jednání nést následky.¹⁵⁰

Z nově nastoleného trendu však vyplývá, že inkasní společnosti jsou nuceny se zaměřit spíše na jiný hlavní obor podnikání, neboť získávání financí z přiznávané náhrady nákladů řízení již není dost dobře možné. Otázkou však zůstává, zda na tento fakt nebudou smluvní strany pomýšlet již při jejich uzavírání a případné náklady na soudní spor nezahrnou do dlužné částky předem. Pro jistotu. Na druhé straně jedním

¹⁵⁰ JIRSA, J. K rozhodovací „nákladové“ praxi obecných soudů v období po nálezu Ústavního soudu I. ÚS 3923/2011. *Atlas Consulting*. 07/2012

z následků nálezu Ústavního soudu má být zcela jistě i odbřemenění soudů, neboť podávání formulářových žalob není již tolik finančně zajímavé.¹⁵¹

Kladně však reagovala drtivá většina soudů nalézacích a svou rozhodovací praxi v těchto věcech přizpůsobila.¹⁵²

Podle mého názoru je nutné se zamyslet, zda nepřiznání nákladů v bagatelních sporech opravdu představuje spravedlivé řešení. Nápad formulářových žalob bylo zcela jistě nutné snížit, mnohé z nich se týkaly již dávno promlčených pohledávek, nicméně i ten byl způsoben tím, že byl umožněn právní úpravou formulářových žalob a dalšími okolnostmi.

Právní řád umožňuje vymáhat již promlčené pohledávky, pohledávky je možné běžně postoupit. Proč potom z právní úpravy nevyplývá, že náhrada nákladů řízení převyšující částku 10 000 Kč je také bagatelní pohledávkou, když jistina v této výši se za bagatelní považuje? Proč nedošlo k nepřiznání plné náhrady nákladů řízení již v platebním rozkazu? Všechny tyto skutečnosti není možné klást věřitelům k tíži.¹⁵³ Z výše uvedeného vyplývá, že problematika bagatelních sporů si vyžaduje komplexnější úpravu a změny v právním řádu s ohledem na všechny souvislosti.

¹⁵¹ JIRSA, J. Pokračování bagatelního příběhu. *Atlas Consulting*. 04/2012

¹⁵² K tomu např. rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 5. 4. 2012, čj. 16 Co 111/2012 – 86, který uvedl, že: “*Neobstojí však postup soudu I. stupně, který bez dalšího při výpočtu odměny právního zástupce žalobce na věc aplikoval vyhl. č. 484/2000 Sb. stanovící paušální výši odměny advokáta za řízení v jednom stupni, aniž zohlednil, jak se nyní v justiční praxi projevuje uplatňování obdobných pohledávek. Zde je pro rozhodnutí o výši nákladů advokáta v dané věci klíčový náleží Ústavního soudu ČR ze dne 29.3.2012, sp. zn. I. ÚS 3923/2011, který má i povahu precedentního rozhodnutí.*“

¹⁵³ GRYGAROVÁ, D. Snížení výše nákladů řízení soudem v bagatelních věcech. *Bulletin advokacie: Články*. 7-8/2012, str. 40-44

11 Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na problematiku odvolání v civilním procesu, a to zejména na jeho úpravu v procesu sporném. Byť se toto téma může zdát jako pouhé teoretizování, nelze jej uceleně uchopit bez praktické aplikace právních předpisů, i z tohoto důvodu jsem do své práce zařadila relevantní judikaturu Nejvyššího i Ústavního soudu, která je nejen s touto problematikou, nýbrž i se správnou aplikací všech právních předpisů velmi úzce spjata. I z tohoto důvodu jsem se ve své práci pokusila předeštit problematický výklad a aplikaci ustanovení týkající se sporů v tzv. bagatelních věcech, ať už v klasickém sporném řízení či v řízení zahajovaném formulářovou žalobou, a rozebrat tak jeden z aktuálně řešených praktických dopadů právní úpravy na soudní praxi a především na širokou veřejnost.

Toto téma jsem si vybrala i z toho důvodu, že odvolání je nejčastěji využívaným řádným opravným prostředkem, kterým je možné za splnění dalších podmínek přípustnosti odvolání napadnout rozsudek i usnesení soudu prvního stupně a nechat jej přezkoumat soudem vyšší instance. Vedle opravných prostředků řádných mají účastníci řízení ještě možnost podat opravný prostředek mimořádný, ten však směřuje proti rozhodnutí již pravomocnému. Právní úpravu opravných prostředků v civilním procesu nalezneme v zákoně č. 99/1963 Sb., občanském soudním řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem soudního přezkumu napadených rozhodnutí je v souladu se zásadami demokratického právního státu zajistit spravedlivé rozhodnutí o právech a povinnostech účastníků řízení, které jednou pro vždy postaví právní vztahy mezi účastníky najisto. S ohledem na lidský faktor a na možná další pochybení, která nelze vždy vyloučit, je existence opravných prostředků k přezkoumání rozhodnutí vydaného prvostupňovým soudem nezbytná, a zároveň je náplní práva na spravedlivý proces.¹⁵⁴ Spravedlivé rozhodování posiluje právní jistotu široké veřejnosti a v jejích očích zvyšuje i legitimitu vydávaných rozhodnutí.

¹⁵⁴ Čl. 4 Ústavy: „Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.“ ve spojení s čl. 36 LZPS

V závěrečné kapitole bych si dále dovolila zhodnotit některé nedostatky právní úpravy odvolání v civilním procesu. V první řadě bych zmínila možnost podávat tzv. blanketní odvolání, které s oblibou podávají převážně právní zástupci účastníků s tím, že odvolání doplní do určité doby, kterou si sami stanoví. Takové odvolání je však neúplné, neboť nesplňuje zákonné náležitosti, kterými jsou vedle obecných náležitostí i uvedení, proti kterému odvolání směřuje, v jakém rozsahu se napadá, v čem je spatřována nesprávnost tohoto rozhodnutí či postupu soudu (odvolací důvod) a čeho se odvolatel domáhá (odvolací návrh). Odvolací důvod je nejčastěji právě tou položkou, která v blanketním odvolání chybí. Cílem takového neúplného podání je bezpochyby získat čas, zejména u složitějších kauz, neboť soud v takovém případě musí účastníka, pokud sám odvolání nedoplní, vyzvat k doplnění zákonných náležitostí. Jedná se o vadu odstranitelnou. De lege ferenda s ohledem na procesní ekonomii a rychlost řízení by bylo žádoucí právní úpravu v tomto ohledu změnit tak, že by neúplná odvolání nebyla přípustná.

Na další nedostatek právní úpravy jsem poukázala ve své práci, a to na ustanovení týkající se bagatelních věcí, tedy rozhodnutí o peněžitých plnění nepřevyšujících částku ve výši 10 000 Kč bez příslušenství, a nemožnost se v takovém sporu proti rozhodnutí soudu prvního stupně odvolat. Prvním kritizovaným bodem je zde výše hranice, o které ani Ústavní soud nemá jasno, neboť připustil, že její zvýšení na částku nynější je přinejmenším diskutabilní. Druhým problémem pak může být střet ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces a odepření práva odvolat proti rozhodnutí v bagatelní věci. K tomuto Ústavní soud judikoval, že občanské řízení nemusí být nutně dvoustupňové. Zůstává však otázkou, zda v právním státě je možné upřednostnit rychlost řízení před spravedlivou ochranou práv. Podle mého názoru by bylo vhodné bagatelní hranici opět snížit a zvolit „zlatou střední cestu“, například částku ve výši 5 000 Kč, které ve svých úvahách zmínil i Ústavní soud při srovnání této částky s trestním řízením, ve kterém je tato částka uvedena jako hranice pro výši škody nikoliv nepatrné.¹⁵⁵

¹⁵⁵ Ust. § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění: „Škodou nikoli nepatrnou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 5000 Kč...“

Závěrem své práce mohu shrnout, že tato diplomová práce se zaměřila na ucelenou právní úpravu odvolání v civilním procesu i s důrazem na její aplikaci v soudní praxi a dále jsem se pokusila upozornit na několik nedostatků platné právní úpravy zakotvené v občanském soudním řádu. V dnešní době je kladen důraz na rychlost řízení a většina procesních institutů je touto zásadou vedena, nicméně by zákonodárce měl vzít v úvahu, zda takové zásahy nepovedou spíše ke složitosti právní úpravy a neodepřou tak přístup laické veřejnosti k ochraně svých práv a oprávněných zájmů soudní cestou.

V souvislosti s rekodifikací soukromého práva byla s účinností od 1.1.2014 vyčleněna právní úprava nesporných řízení do samostatného zákona, nicméně by bylo vhodné v rekodifikaci soukromého práva pokračovat i v civilním procesu. Vzhledem k počtu novelizací občanského soudního řádu se tento právní předpis může velmi snadno stát nepřehledný a nesrozumitelný, což jistě ke zkvalitňování civilního procesu nepovede.

Seznam použitých zkratek

- NS (ČR)** - Nejvyšší soud ČR
- ÚS** - Ústavní soud ČR
- MS** - Městský soud v Praze
- OSŘ** - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- ZŘS** - zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- ZSS** - zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
- EŘ** - zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů
- SŘS** - zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- LZPS** - Listina základních práv a svobod, vyhl. pod č. 2/1993 Sb. (Listina)
- Ústava** - ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Úmluva** - Úmluva o ochraně lidských práva a základních svobod (sdělení FMZV č. 209/1992 Sb.), v platném znění
- TZ** - zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Pozn. autorky: Není-li uvedeno jinak, jsou platné právní předpisy citovány ke dni 30.6.2016 a zrušené právní předpisy v posledním platném znění.

Seznam použité literatury a pramenů

Právní předpisy:

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku

Sdělení MZV č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 7/2009 Sb., o změně občanského soudního řádu a dalších souvisejících zákonů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 177/1996 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů

Nářízení Evropského parlamentu a Rady č. 1896/2006, ze dne 12.12.2006, dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1458938590258&uri=CELEX:32006R1896>

Judikatura:

Citováno z uvedených adres v průběhu 02-05/2016

Nálezy Ústavního soudu České republiky:

Nález ÚS ze dne 11.1.2005, sp. zn. Pl.ÚS 37/03

Nález ÚS ze dne 13.6.2006, sp. zn. I. ÚS 287/15

Nález ÚS ze dne 16.3.2006, sp. zn. II. ÚS 315/05

Usnesení ÚS ze dne 7.4.2009, sp. zn. I ÚS 669/09

Nález ÚS ze dne 15.10.2009, sp. zn. I. ÚS 218/09

Nález ÚS ze dne 22.10.2008, sp. zn. I. ÚS 129/06

Nález ÚS ze dne 17.10.2006, sp. zn. II. ÚS 363/06

Nález ÚS ze dne 11.4.2012, sp. zn. IV. ÚS 498/12

Nález ÚS ze dne 31.10.2006, sp. zn. III. ÚS 96/06

Usnesení ÚS ze dne 18.6.2001, sp. zn. IV. ÚS 101/01

Nález ÚS ze dne 29.3.2012, sp. zn. I. ÚS 3923/2011

Nález ÚS ze dne 17.4.2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12

Uvedená rozhodnutí Ústavního soudu ČR jsou dostupná na adrese

<<http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>>

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky:

Rozsudek NS ze dne 24.3.1999, sp. zn. 21 Cdo 1901/98

Usnesení NS ze dne 27.10.2010, sp. zn. 20 Cdo 35/2009

Usnesení NS ze dne 21.8.2003, sp. zn. 28 Cdo 1927/2001

Usnesení NS ze dne 26.6.2012, sp. zn. 33 Cdo 3117/2010

Rozsudek NS ze dne 30.5.2012. sp. zn. 30 Cdo 971/2012

Rozsudek NS ze dne 15.7.2010, sp. zn. 26 Cdo 2778/2009

Rozsudek NS ze dne 18.2.2010, sp. zn. 30 Cdo 4792/2008

Usnesení NS ze dne 23.2.2011, sp. zn. 21 Cdo 3046/2009

Uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR jsou dostupná na adrese <<http://www.nsoud.cz>>

Ostatní rozhodnutí:

Rozsudek MS v Praze ze dne 18.8.2014, sp. zn. 93 Co 541/2014, uveřejněný ve sborníku komentované judikatury (ročník 2014), vydavatel: *ATLAS consulting spol. s r.o.* 2014

Usnesení MS v Praze ze dne 5. 4. 2012, čj. 16 Co 111/2012 – 86, dostupné z Codexis Academia, vydavatel: *ATLAS consulting spol. s r.o.*

Odborné publikace:

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací.* Vysokoškolská učebnice. 7. vydání. Praha: Linde, 2014. ISBN 978-80-7201-940-3

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní.* Vysokoškolská učebnice. 6. vydání. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0

WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Vysokoškolská učebnice. 8 nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-077-2

LAVICKÝ, P. a kol. *Moderní civilní proces.* 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. ISBN 978-80-210-7601-3

LAVICKÝ, P. (eds) *Současnost a perspektivy českého civilního procesu: sborník statí.* 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. ISBN 978-80-210-7686-0

HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015.* Vydání 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2015. ISBN 978-80-87109-51-9

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. I., II. díl.* 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9

DVOŘÁK, B. *Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Procesní studie.* 1. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2008, 203s. ISBN 978-80-7400-095-9

ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ, J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem.* 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, 379 s. ISBN 978-80-7400-594-7

Odborné články:

BUREŠ, J. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie: Články*. 12/2009, str. 27-32

MATES, J. Některé aspekty odvolání v bagatelních věcech. *Bulletin advokacie: Z odborné literatury*. 6/2014, str. 63-64

PAVLÍČEK, T. Některé aspekty odvolání v bagatelních věcech. *Soudní rozhledy*. 3/2014, str. 85-88

JIRSA, J. Komentář k rozhodnutí MěS – Rozsudek ze dne 18.8.2014, sp. zn. 93 Co 541/2014 – Nepřípustnost odvolání proti souvisejícím výrokům v bagatelní věci. *Atlas Consulting*. 09/2014

JIRSA, J. K rozhodovací „nákladové“ praxi obecných soudů v období po nálezů Ústavního soudu I. ÚS 3923/2011. *Atlas Consulting*. 07/2012

JIRSA, J. Pokračování bagatelního příběhu. *Atlas Consulting*. 04/2012

REDAKCE BULLETINU ADVOKACIE. Náhrada nákladů řízení ve věcech triviálních. *Bulletin advokacie: Z judikatury*. 11/2012, str. 41-46

GRYGAROVÁ, D. Snížení výše nákladů řízení soudem v bagatelních věcech. *Bulletin advokacie: Články*. 7-8/2012, str. 40-44

Ostatní internetové zdroje:

CELERÝN, J. Kdy končí první jednání z hlediska zásady koncentrace? *Epravo: články*. [online] 2013. Dostupný z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/kdy-konci-prvni-jednani-z-hlediska-zasady-koncentrace-rizeni-92684.html>

CHMEL, J. Doručování platebního rozkazu: efektivnější justice, nebo stroj na vytváření pohledávek? *Právní prostor: články, procesní právo*. [online] 2015. Dostupný z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/dorucovani-platebniho-rozkazu-fiksi-efektivnejsi-justice-nebo-stroj-na-vytvareni-pohledavek>

Resumé

Odvolání v civilním procesu

Cílem této diplomové práce je zaměřit se na právní úpravu nejhojněji využívaného řádného opravného prostředku v českém civilním procesu, kterým je odvolání. Ve své práci jsem se pokusila popsat odvolací řízení od samého počátku až do konečného rozhodnutí ve věci ve spojení se samotnou aplikací práva. Má práce se tedy neobejde bez užití bohaté soudní judikatury.

Toto téma své diplomové práce jsem si vybrala hned z několika důvodů, a to zejména proto, že se o český civilní proces a jeho vývoj osobně zajímám a jeho důkladná znalost je velmi důležitá pro každou právnicky vzdělanou osobu.

Právní úprava odvolání a vůbec všech opravných prostředků občanského soudního řízení je zakotvena v zákoně č. 99/1963, Sb., občanském soudním řádu. Související právní úpravu nalezneme i v dalších zákonech, a to například v zákoně č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních.

Tato diplomová práce je rozdělena do jedenácti kapitol, přičemž každá kapitola se zaměřuje na odlišnou část předmětné problematiky. Má práce se skládá zejména z teoretického vymezení institutu odvolání v občanském řízení, a to s důrazem na význam soudní praxe a aplikace práva. V této práci nalezneme popis postupu, jakým způsobem je možné podat odvolání, jeho náležitosti, zásady, kterými je odvolací řízení vedeno a konečně způsoby rozhodnutí odvolacího soudu. Odvolací soud může napadené rozhodnutí potvrdit, změnit, zrušit a sám vydat rozhodnutí nové či jej vrátit soudu prvního stupně k vydání nového rozhodnutí ve věci.

Praktická část mé práce je zaměřena na problematiku tzv. bagatelních věcí a právní úprava odvolání v takových věcech. O bagatelní věc půjde v případě, že žalobce uplatní peněžitý nárok nepřevyšující částku ve výši 10.000 Kč bez příslušenství. Proti rozhodnutí soudu prvního stupně v takové věci není odvolání přípustné, a proto jsem se pokusila zamyslet nad stanovením finanční hranice a nad tím, zda není taková úprava v rozporu s právem na spravedlivý proces.

Závěrem lze shrnout, že má diplomová práce podává přehled základních informací, principů a právní regulace institutu odvolání v civilním procesu v souvislosti s aplikací práva, tedy soudní judikaturou. Dále jsem se pokusila nastítnit možné nedostatky současné právní úpravy. Diplomová práce je založena na platné a účinné právní úpravě k 30.6.2016.

Abstract

Appeal in civil procedure

The aim of this diploma thesis is to describe the law regulation of appeal in czech civil procedure in connection with application of law by judges. I tried to describe the process of appeal procedure in Czech Republic and also describe a practical problem connected with application of law. This type of legal remedy is the most applied way how to examine or change the verdict of the judge.

I have choosen the topic Appeal in civil procedure, because I am interested in civil procedure at all and in the future I would like to become a judge assistant. I think that knowledge of civil procedure is very important for each lawyer.

The legal regulation of appeal and other legal remedies is enshrined in the legal act No. 99/1963, called *Občanský soudní řád* (Civil Procedure) in Czech Republic. The regulation we can find also in other legal acts (e.g. No. 292/2013 called *Zákon o zvláštních řízeních soudních*).

This thesis is divided into twelve chapters, each charter is focused on different issue of this topic Appeal in civil procedure. The thesis is consisted of theoretical explanation of the institution of appeal in civil procedure and I also tried to emphasize the meaning of the practice of the courts, because the practical application of law is maybe more important than the theory. I described how to appeal, the necessity of the document, and the ways how can the court of appeal decide. The court of appeal can confirm, change and make its own decision or return the decision to the trial court to make new decision.

The second part o my thesis is focused on so-called trivial things and the possibility to appeal in trivial things, because it is not possible to appeal in these things. The trivial thing is a thing, where the legal claim (the requirement of the plaintiff) is not higher than 10.000 crowns. I tried to think about financial limit. Is this legal regulation fair?

In conclusion, my thesis gives the fundamental information, principles and law regulation of the institution of appeal in civil procedure in connection with the practical application of law. I also attempted to give an indication of some improvement of legal regulation. My thesis is ground on valid and effective law regulation until June, 2016.

Název práce v anglickém jazyce

Appeal in civil procedure

Klíčová slova

Odvolání

Občanské soudní řízení

Civilní proces

Opravný prostředek

Bagatelní věci

Key Words

Appeal

Civil judicial procedure

Legal remedy